

KOMISJA
EUROPEJSKA

Bruksela, dnia
25.06.2013 roku
SWD(2013) 224 final

DOKUMENT ROBOCZY SŁUŻB KOMISJI

Przewodnik dotyczący udzielania zamówień na systemy ICT oparte na normach

Towarzyszący

**KOMUNIKATOWI KOMISJI DO PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO,
RADY, EUROPEJSKIEGO KOMITETU EKONOMICZNO-SPOŁECZNEGO
I KOMITETU REGIONÓW**

Zapobieganie uzależnieniu od jednego dostawcy: tworzenie otwartych systemów ICT poprzez lepsze wykorzystywanie norm w zamówieniach publicznych

{ COM(2013) 455 final }

DOKUMENT ROBOCZY SŁUŻB KOMISJI

Przewodnik dotyczący udzielania zamówień na systemy ICT oparte na normach

Towarzyszący

**KOMUNIKATOWI KOMISJI DO PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO,
RADY, EUROPEJSKIEGO KOMITETU EKONOMICZNO-SPOŁECZNEGO
I KOMITETU REGIONÓW**

**Zapobieganie uzależnieniu od jednego dostawcy: tworzenie otwartych systemów ICT
poprzez lepsze wykorzystywanie norm w zamówieniach publicznych**

SPIS TREŚCI

1.	WPROWADZENIE	6
1.1.	Cel niniejszego przewodnika	6
1.2.	Definicja norm	7
1.3.	Udzielanie zamówień publicznych na systemy ICT w oparciu o normy i inne specyfikacje techniczne — działanie 23 z agendy cyfrowej.....	7
1.3.1.	Praktyki z zakresu udzielania zamówień publicznych	8
1.4.	Struktura przewodnika	9
2.	OCENA NORM.....	11
2.1.	Korzyści płynące ze stosowania norm i innych specyfikacji technicznych	11
2.2.	Na co należy uważać.....	11
2.3.	Co należy zrobić	13
2.3.1.	Opracowywać i stosować specjalistyczną wiedzę z zakresu norm i innych specyfikacji technicznych odnoszących się do każdego obszaru ICT.....	13
2.3.2.	Ośrodek kompetencji dotyczących norm i specyfikacji technicznych z zakresu ICT.....	14
3.	OPRACOWYWANIE STRATEGII W ZAKRESIE ICT.....	15
3.1.	Co należy zrobić	15
3.1.1.	Strategia w zakresie ICT	15
4.	PROWADZENIE DZIAŁAŃ NA RYNKU I EWALUACJA PRODUKTÓW	17
4.1.	Co należy zrobić	17
4.1.1.	Dowiedzieć się, jakie normy i inne specyfikacje techniczne są stosowane na rynku	18
4.1.2.	Współpracować z rynkiem w celu opracowania odpowiednich rozwiązań	18
4.1.3.	Wykorzystać informacje uzyskane w procesie prowadzenia działań na rynku do opracowania specyfikacji, które nie faworyzują żadnej technologii	18
4.1.4.	Prowadzić okresową ewaluację produktów ICT i publikować jej rezultaty.....	18
5.	OPRACOWYWANIE PRAKTYCZNYCH PORAD	19
5.1.	Co należy zrobić	19
5.1.1.	Opracować listę zalecanych norm i innych specyfikacji technicznych jako część strategii ICT	19
5.1.2.	Opracować wzory i gotowe teksty odnoszące się do norm i innych specyfikacji technicznych.....	19
5.1.3.	Opracować wzory postanowień dotyczących praw własności intelektualnej zamieszczane w dokumentach specyfikujących	20

5.1.4.	Oferować szkolenie w zakresie udzielania zamówień publicznych na systemy ICT.....	21
5.1.5.	Monitorować zaproszenia do składania ofert w ramach zamówień publicznych na systemy ICT w celu wykrycia powtarzających się problemów i zidentyfikowania sposobów na ich rozwiązanie	21
6.	ZROZUMIENIE POTRZEB Z ZAKRESU ICT.....	22
6.1.	Co należy zrobić	22
6.1.1.	Zrozumieć konieczność zapewnienia interoperacyjności	22
6.1.2.	Zrozumieć dotychczas wykorzystywane systemy i spróbować zmienić te ich części, które powodują uzależnienie od jednego dostawcy	23
6.1.3.	Rozważyć potrzebę wykorzystania danych generowanych przez nowo zakupione produkty lub w nich przechowywane.....	23
6.1.4.	Rozważyć potrzebę publicznego dostępu przedsiębiorstw lub obywateli.....	24
6.1.5.	Rozważyć potrzebę zmiany dostawców lub produktów	24
7.	DŁUGOTERMINOWA OCENA BIZNESOWA.....	25
7.1.	Co należy zrobić	25
7.1.1.	Strategia w zakresie ICT	25
7.1.2.	Opracować różne opcje.....	26
7.1.3.	Przeprowadzić ocenę biznesową przewidzianych opcji.....	26
8.	DŁUGOTERMINOWE PLANOWANIE BIZNESOWE.....	28
8.1.	Co należy zrobić	28
8.1.1.	Trafnie obliczyć przyszłe koszty i korzyści	28
8.1.2.	Zakomunikować potrzeby budżetowe.....	28
9.	SPORZĄDZENIE DOKUMENTÓW SPECYFIKUJĄCYCH	29
9.1.	Co należy zrobić	29
9.1.1.	Posiadać wiedzę na temat ram prawnych.....	29
9.1.2.	Unikać zbędnego wykorzystywania nazw marek i zastrzeżonych specyfikacji technicznych, a w zamian za to odwoływać się do odpowiednich norm lub innych specyfikacji technicznych	29
9.1.3.	Uwzględnić wszystkie niezbędne wymagania dotyczące otwartości w celu uniknięcia uzależnienia od jednego dostawcy.....	30
10.	EWALUACJA I INFORMACJE ZWROTNE	31
10.1.	Co należy zrobić	31
10.1.1.	Opisać studia przypadków postępowania o udzielenie zamówienia publicznego służące dzieleniu się najlepszymi praktykami	31
10.1.2.	Czerpać z doświadczeń i opracowywać na ich podstawie porady przydatne na poziomie centralnym i	

lokalnym	32
11. PODSUMOWANIE.....	33
Załącznik 1: Przykładowe teksty	34
Załącznik 2: Źródła informacji.....	37
Załącznik 3: Koszty podjęcia działań przedstawionych w niniejszym przewodniku.....	41

1. WPROWADZENIE

Agenda cyfrowa jest strategią Europy, której celem jest doprowadzenie do rozkwitu gospodarki cyfrowej do 2020¹ roku. Przedstawione w niej zostały polityki i działania zmierzające do umożliwienia wszystkim maksymalnego czerpania korzyści z dostępu do technologii informacyjno-komunikacyjnych (ang. *information and communications technology*, ICT). Podjęto liczne działania poświęcone doskonaleniu procedur stanowienia norm i zwiększaniu interoperacyjności. Europa musi dołożyć wszelkich starań, aby nowe urządzenia informatyczne, aplikacje, magazyny danych i usługi w miarę możliwości bez problemu wszędzie ze sobą współdziałały. Wytyczne przedstawione w niniejszym dokumencie są wynikiem jednego z działań przewidzianych w agendzie cyfrowej, konkretnie działania 23, którego celem jest zapewnienie w oparciu o niniejsze wskazówki odpowiedniego stosowania norm procesie udzielania zamówień publicznych w zakresie ICT i tym samym ograniczenie uzależnienia od jednego dostawcy².

1.1. Cel niniejszego przewodnika

Niniejszy przewodnik jest przeznaczony dla urzędników odpowiedzialnych za zamówienia publiczne, menedżerów IT, strategów i architektów pracujących w organizacjach publicznych oraz dla decydentów na szeroko rozumianym szczeblu rządowym.

Jego celem jest ułatwienie powyższym podmiotom, które na mocy unijnych dyrektyw dotyczących zamówień publicznych odpowiadają zarówno za opracowywanie jak i za zakup systemów i usług ICT, zapewnienia w pełni skutecznej konkurencji po udzieleniu zamówienia przy zastosowaniu norm, w szczególności poprzez:

- Zmniejszenie ryzyka uzależnienia od konkretnych dostawców przez zbyt długi czas oraz
- Możliwie najpełniejsze stosowanie się do norm z zakresu ICT.

Niniejszy przewodnik nie zawiera listy norm, których stosowanie zaleca się władzom publicznym podczas planowania i udzielania zamówień publicznych na towary i usługi ICT. Nie byłoby to możliwe, ponieważ normy najbardziej odpowiednie dla poszczególnych organów zamawiających różnią się w zależności od konkretnych funkcji i są uzależnione od licznych systemów, z którymi musi współdziałać system stanowiący przedmiot zamówienia. Niemniej niniejszy przewodnik:

- Przedstawia rekomendacje poświęcone elementom najlepszych praktyk z zakresu udzielania zamówień publicznych dotyczących ICT.
- Proponuje konkretne sposoby sporządzania dokumentów specyfikujących i zamówień dotyczących produktów i usług ICT. Nie został w nich jednak ujęty proces doboru i akceptacji jego rezultatów.
- Zawiera odniesienia do źródeł przedstawiających bardziej szczegółowe wytyczne i informacje.

Niniejszy przewodnik ma na celu pomóc władzom publicznym w udzielaniu zamówień na produkty i usługi ICT. Nie stanowi on porady prawnej. Podmioty odpowiedzialne za udzielanie zamówień publicznych powinny zadbać o to, aby wszystkie zalecane etapy tego procesu były zgodne z krajowymi i unijnymi przepisami, a także w razie potrzeby skorzystać

---

¹ COM/2010/0245, zob.

[http://eurlex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:52010DC0245R\(01\):EN:NOT](http://eurlex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:52010DC0245R(01):EN:NOT).

² <http://ec.europa.eu/digital-agenda/en/pillar-ii-interoperability-standards/action-23-provide-guidance-ict-standardisation-and-public>.

ze wsparcia specjalistów z dziedziny prawa.

1.2. Definicja norm

Rozporządzenie (UE) nr 1025/2012 (zmieniające dyrektywę 98/34)³ (Rozporządzenie o Normalizacji) definiuje „normę” jako specyfikację techniczną przyjętą przez uznaną jednostkę normalizacyjną do wielokrotnego lub ciągłego stosowania, zgodność z którą nie jest obowiązkowa i którą jest jedna z następujących norm:

- „norma międzynarodowa” oznacza normę przyjętą przez międzynarodową jednostkę normalizacyjną;⁴
- „norma europejska” oznacza normę przyjętą przez europejską organizację normalizacyjną;⁵
- „norma zharmonizowana” oznacza normę europejską przyjętą na podstawie złożonego przez Komisję wniosku do celów zastosowania prawodawstwa harmonizacyjnego Unii;
- „norma krajowa” oznacza normę przyjętą przez krajową jednostkę normalizacyjną.

Zgodnie z dyrektywą w sprawie europejskich zamówień publicznych (zob. art. 23 dyrektywy 2004/18/WE)⁶, możliwe jest powoływanie się na normy w dokumentach specyfikujących.⁶ Art. 13 i 14 Rozporządzenie o Normalizacji umożliwia jednak również powoływanie się w zamówieniach publicznych na specyfikacje techniczne ICT (zob. art. 13) spełniające wymagania określone w załączniku II do Rozporządzenia (uzyskały akceptację rynkową, nie są sprzeczne z normami europejskimi, proces zastosowany do ich opracowania był otwarty i przejrzysty, a także są aktualizowane, dostępne i podlegają licencji na korzystanie z praw własności intelektualnej na mocy zasady FRAND), Wspomniane specyfikacje ICT zostały określone przez Komisję po konsultacjach z europejską wielostronną platformą ds. normalizacji ICT.

1.3. Udzielanie zamówień publicznych na systemy ICT w oparciu o normy i inne specyfikacje techniczne — działanie 23⁷ z agendy cyfrowej

Na mocy dyrektywy 2004/18/WE, specyfikacje techniczne zamieszczone w dokumentacji zamówienia, obejmującej ogłoszenia o zamówieniu, dokumenty zamówienia lub dokumenty dodatkowe, umożliwiają podmiotom gospodarczym jednakowy dostęp do postępowania o udzielenie zamówienia i nie mogą powodować tworzenia nieuzasadnionych przeszkód w otwarciu zamówień publicznych na konkurencję. W tym celu, wspomniane specyfikacje techniczne są określane w kategoriach charakterystyki lub wymagań w zakresie funkcjonalności albo przez odniesienie do specyfikacji technicznych określonych w załączniku VI do dyrektywy, czyli - w kolejności - do krajowych norm przenoszących normy europejskie, europejskich aprobat technicznych, wspólnych specyfikacji technicznych (w tym specyfikacji technicznych ICT, do których odwołano się w art. 13 Rozporządzenia o Normalizacji), norm międzynarodowych, innych systemów referencji technicznych ustanowionych przez europejskie organy normalizacyjne lub – w przypadku ich braku – do

³ Dz.U. L 316, 14.11.2012, str. 12–33

⁴ Tj. ISO, IEC i ITU.

⁵ ETSI, CEN i CENELEC.

⁶ Dz.U. L 134, 30.4.2004, str. 114–240.

⁷ <http://ec.europa.eu/digital-agenda/en/pillar-ii-interoperability-standards/action-23-provide-guidance-ict-standardisation-and-public>.

norm krajowych, krajowych aprobat technicznych lub krajowych specyfikacji technicznych odnoszących się do projektowania, obliczania i realizacji robót, a także wykorzystania produktów.

Sytuacja, w której organ publiczny jest w odniesieniu do systemu ICT w nadmiernym stopniu zależny od jednego sprzedawcy, prowadzi do braku konkurencji w zakresie świadczenia usług związanych z tym systemem oraz długotrwanie niewłaściwej relacji jakości do ceny. Oznaki możliwego uzależnienia obejmują nadmierne użycie nazw konkretnych marek produktów w dokumentach specyfikujących oraz prośby o zadbanie o zgodność wsteczną z dotychczas używanymi systemami, wiedzą na temat których dysponuje jedynie kilku dostawców. Zwykle oznacza to, że dokumenty specyfikujące muszą powoływać się na art. 23 ust. 8 dyrektywy 2004/18/WE: „Jeżeli nie uzasadnia tego przedmiot zamówienia, specyfikacje techniczne nie mogą zawierać odniesienia do konkretnej marki ani źródła ani też do żadnego szczególnego procesu, znaku handlowego, patentu, typu, pochodzenia lub produkcji, które mogłyby prowadzić do uprzywilejowania lub wyeliminowania pewnych przedsiębiorstw albo produktów.” Odniesienie takie jest dopuszczalne wyłącznie w wyjątkowych sytuacjach, gdy dostatecznie precyzyjny i zrozumiały opis przedmiotu zamówienia, zgodny z (art. 23 ust. 3 i 4) nie jest możliwy; odniesieniu takiemu towarzyszą słowa „lub równoważny”. Jednym z celów niniejszego przewodnika jest maksymalne możliwe ograniczenie zastosowania powyższego ustępu 8.

Dane pochodzące z ankiety przeprowadzonej wśród organów zamawiających⁸ na potrzeby opracowania niniejszego przewodnika pokazują, że co najmniej 40 procent ankietowanych dostrzega pewnego rodzaju uzależnienie od jednego dostawcy wynikające z braku interoperacyjności i kompatybilności między już wykorzystywanymi i nowymi systemami i rozwiązaniami albo z braku możliwości przeniesienia danych i informacji między nowymi i dotychczas używanymi systemami.⁹ Powyższe obserwacje zostały potwierdzone przez samych dostawców, z których 26 procent wskazało na istnienie dowodów uzależnienia od jednego dostawcy w zakresie zamówień publicznych na systemy ICT lub miało wrażenie, że przetargi, w których uczestniczyli, miały na celu przedłużenie współpracy z dotychczasowym dostawcą.¹⁰

1.3.1. Praktyki z zakresu udzielania zamówień publicznych

Zjawisko uzależnienia od jednego dostawcy oraz nadmierny wpływ dotychczasowych systemów może skłaniać nabywców publicznych do stosowania w kontekście udzielania zamówień publicznych nieodpowiednich praktyk, które ograniczają zdolność dostawców do brania udziału w przetargach. Utrudnienia te zostały podkreślone w najnowszych badaniach¹¹

---

⁸ <http://cordis.europa.eu/fp7/ict/ssai/docs/study-action23/study44-survey1results.pdf>.

⁹ Choć nie ma to bezpośredniego związku z kwestią norm, uzależnienie od jednego dostawcy wynikające z czynników instytucjonalnych (np. fakt, że pracownicy znają dotychczas stosowane produkty) zostało zauważone przez 25 procent ankietowanych. Uzależnienie od jednego dostawcy wynikające z usług dostawców zaobserwowało natomiast niemal 20 procent respondentów.

¹⁰ „D2 — Overview of Procurement Practices [Przegląd praktyk z zakresu udzielania zamówień publicznych]”. Raport opracowany przez Europe Economics na zlecenie Komisji Europejskiej, zob. <http://cordis.europa.eu/fp7/ict/ssai/docs/study-action23/d2-finalreport-29feb2012.pdf>.

¹¹ Badanie oparto na przeglądzie literatury przedmiotu, ankiecie przeprowadzonej wśród nabywców i dostawców systemów ICT z całej UE oraz na analizie wybranych przetargów. Zob. Europe Economics (2011) Guidelines for Public Procurement of ICT Goods and Services [Wytyczne dotyczące udzielania zamówień publicznych na towary i usługi ICT]; D2 — Overview of Procurement Practices [Przegląd praktyk z zakresu udzielania zamówień publicznych], <http://cordis.europa.eu/fp7/ict/ssai/docs/study-action23/d2-finalreport-29feb2012.pdf>.

^{i 12}. Obejmują one:

- Problemy z właściwym stosowaniem norm i innych specyfikacji technicznych w dokumentach specyfikujących.
- Stosowanie nazw marek i specyfikacji technicznych dotychczas wykorzystywanych systemów w celu wskazania produktów i systemów, które zapewnić mogą jedynie określeni sprzedawcy lub dostawcy.
- Wymaganie, aby nowe nabywane produkty ICT były kompatybilne z wcześniej zakupionymi produktami lub systemami, co może faworyzować pierwotnych dostawców i, tym samym, ograniczać konkurencję, zwiększając ryzyko uzależnienia od jednego dostawcy.

W ramach działania 23 agendy cyfrowej, Komisja Europejska zebrała najlepsze praktyki w zakresie stosowania norm i innych specyfikacji technicznych w udzielaniu zamówień publicznych na systemy ICT, ponieważ ich właściwe stosowanie pomoże w ograniczeniu zjawiska uzależnienia od jednego dostawcy. Powstały w wyniku powyższego działania wytyczne zostały przedstawione w niniejszym dokumencie.

1.4. Struktura przewodnika

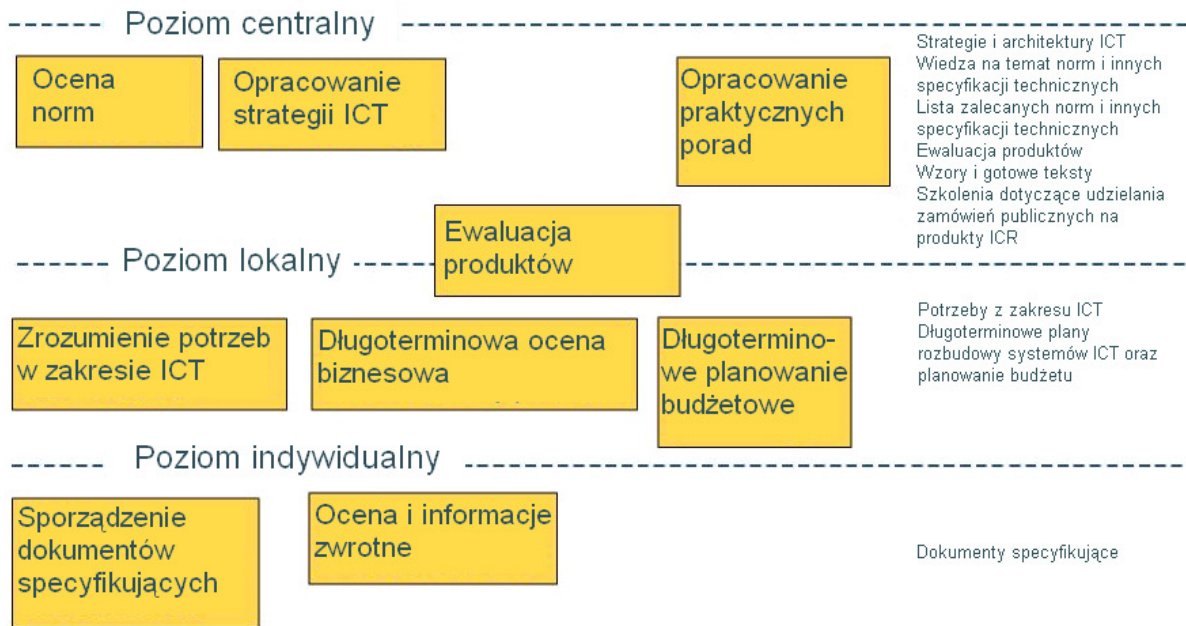
Struktura niniejszego przewodnika jest została przedstawiona na wykresie 1. Wyróżnione w niej zostały trzy różne poziomy organizacji ważne z punktu widzenia udzielania zamówień publicznych na systemy ICT w oparciu o normy lub inne specyfikacje techniczne oraz przeciwdziałania uzależnieniu od jednego dostawcy.

- Na poziomie centralnym przedstawiona została wiedza o ogólnym zastosowaniu oraz ustalenia istotne z perspektywy wszystkich władz publicznych. Wiedza ta i ustalenia zostaną przekazane za pośrednictwem strategii i architektury ICT, listy zalecanych norm i specyfikacji technicznych, oceny norm i specyfikacji technicznych oraz produktów, które pozwalają na ich wdrożenie, a także wzorów oraz tekstów gotowych do wykorzystania podczas przygotowywania dokumentów specyfikujących zamówienie publiczne i szkoleń w zakresie udzielania zamówień na systemy ICT.
- Poziom lokalny przedstawia działania jednego organu władzy publicznej, który musi zaplanować liczne zamówienia. Rezultaty tych działań pozwolą na opis potrzeb dotyczących ICT, długoterminowego planu rozwoju systemów i usług ICT oraz decyzji odnoszących się do budżetu, które muszą zostać podjęte, zanim możliwe będzie udzielenie zamówienia.
- Poziom indywidualny dotyczy jednego konkretnego zamówienia publicznego. Czynności podejmowane na poziomie centralnym i lokalnym powinny ułatwiać urzędnikom państwowym sporządzenie dokumentów specyfikujących w sposób pozwalający na większą konkurencyjność i większy wybór. Rezultatem będą dokumenty specyfikujące oraz informacje zwrotne dotyczące działań dokonanych na poziomie centralnym i lokalnym.

Każda z czynności zostanie opisana w osobnym rozdziale.

---

¹² http://kkv.se/upload/Filer/Trycksaker/Rapporter/uppdragsforskning/forsk_rap_2013-2.pdf (raporty szwedzkich organów ochrony konkurencji w języku szwedzkim; streszczenie w języku angielskim: strony od 10 do 12).

Wykres 1. Czynności podejmowane podczas udzielania zamówień publicznych na systemy ICT w oparciu o normy i inne specyfikacje techniczne.

2. OCENA NORM

2.1. Korzyści płynące ze stosowania norm i innych specyfikacji technicznych

Kluczową korzyścią płynącą ze stosowania norm i innych specyfikacji technicznych w odniesieniu do systemów ICT jest rola, jaką odgrywają one w ułatwianiu interoperacyjności. Określają one minimalne specyfikacje w zakresie danej technologii, które – jeżeli zostaną wiernie zastosowane – mogą umożliwić produktom, systemom i usługom oferowanym przez różnych dostawców na komunikowanie się ze sobą i przesyłanie danych. Zamówienie od dostawcy produktu opracowanego w oparciu o znormalizowaną technologię powinno sprawić, że w przypadku przyszłych zakupów nie będzie konieczne ograniczanie się do oferty pierwotnego dostawcy, ponieważ nie tylko on będzie miał możliwość stosowania danej technologii.

2.2. Na co należy uważać

Możliwości w zakresie normalizacji są bardzo zróżnicowane, dlatego wybór właściwych norm lub innych specyfikacji technicznych może być skomplikowany. Zamawiający powinni zdawać sobie sprawę z następujących kwestii:

- Normy i specyfikacje techniczne mogą być wdrażane na różne sposoby. Normy i specyfikacje techniczne często są opisywane językiem naturalnym (i opatrywane opisem specyfikacji w języku formalnym i/lub półformalnym). Zespół wdrażający specyfikacje techniczne musi takie informacje interpretować i uwzględniać w oprogramowaniu. Nierzadko zdarza się, że różni ludzie interpretują dane specyfikacje w różny sposób. Wynika to z faktu, że niektóre ich elementy nie są opisane w sposób dostatecznie precyzyjny, a także z tego, że specyfikacje charakteryzują się wewnętrzną złożonością. *Przykład: SQL (Structured Query Language) to język zapytań stosowany w odniesieniu do baz danych, opracowany w latach siedemdziesiątych i unormowany normą ISO w 1987 roku (ISO 9075). Wciąż istnieją jednak problemy w zakresie interoperacyjności między produktami spowodowane różnymi interpretacjami normy, wynikającymi z faktu, że norma ta pozwala na tak różne interpretacje, oraz z jej złożoności. Wciąż istnieje więc możliwość uzależnienia od jednego dostawcy, mimo że większa ich liczba stosuje tę normę.*¹³

Dlatego ważne jest, aby norma lub specyfikacja techniczna przewidywała wzór jej wdrożenia lub badanie zgodności. Wówczas założenia dostawców dotyczące zakresu wdrożenia normy lub specyfikacji technicznej mogłyby być oceniane w sposób neutralny i istniałoby mniejsze ryzyko uzależnienia od jednego dostawcy.

- Niemal wszystkie organizacje normalizacyjne opracowują zarówno normy skuteczne i szeroko stosowane jak i takie, które nigdy nie zostają przyjęte na rynku. Dlatego nie jest możliwe dokonanie oceny wartości normy jedynie na podstawie faktu, że jest ona normą oficjalnie stosowaną. *Przykład: specyfikacja IETF TCP/IP jest stosowana znacznie częściej niż norma ISO OSI, mimo że ISO opracowało wiele innych, cieszących się powodzeniem norm z zakresu ICT.*
- Co więcej, choć normy wyznaczane przez organizacje normalizacyjne są opracowywane w ramach sformalizowanych procesów, mogą nie zawierać wszystkich informacji potrzebnych powszechnego stosowania. *Przykład: Normy ISO/IEC 29500, ISO/IEC 26300 i ISO 32000 odnoszące się do formatów dokumentów odwołują się do informacji, które nie są dostępne dla wszystkich stron (odwołania do zastrzeżonej technologii i nazw marek, niepełny zakres lub martwe linki). Jeżeli nie istnieje*

---

¹³ Przedstawione przykłady mają na celu jedynie zilustrowanie omawianych kwestii i nie stanowią rekomendacji dla czytelników.

możliwość znalezienia brakujących informacji poza treścią normy, może mieć to wpływ na interoperacyjność produktów, które ją wdrażają.

- Z drugiej strony, specyfikacje wypracowane przez daną branżę, które nie podlegały procesowi wyznaczania standardów, mogą być udostępniane powszechnie i w niedyskryminacyjny sposób oraz wdrażane na całym rynku. *Przykład: Universal Serial Bus (USB) to specyfikacja techniczna opracowana przez konsorcjum branżowe. Założono nienastawioną na zysk organizację – USB Implementers Forum (USB-IF). Bezpłatny dostęp do opublikowanych specyfikacji i licencji (na zasadzie bezpłatnego udzielania licencji na specyfikacje podstawowe) mogą uzyskać wszyscy zainteresowani. Członkostwo w USB-IF daje dodatkowe korzyści, w tym bezpłatną weryfikację zgodności/interoperacyjności, identyfikator sprzedawcy USB oraz możliwość używania logo. Co interesujące, w wyniku inicjatywy Komisji Europejskiej z 2009 roku, jeden z wielu formatów wtyczek (Micro-USB) został wskazany jako standardowa wtyczka ładowarek telefonów komórkowych sprzedawanych w Unii Europejskiej w związku z powszechnym stosowaniem USB na rynku.*
- Istnieją technologie i specyfikacje, które są powszechnie stosowane, mimo że nie zostały opracowane w ramach procesu normalizacyjnego (tj. przeprowadzonego przez organizację normalizacyjną albo alternatywne forum lub konsorcjum) i w efekcie mogą być stosowane jedynie przez kilku dostawców. Nie uważa się ich za specyfikacje w rozumieniu art. 23 ust. 1 pkt a) dyrektywy w sprawie zamówień publicznych. Udzielanie zamówień na produkty, które wdrażają wspomniane normy, zwiększa ryzyko uzależnienia się od ograniczonej liczby dostawców lub sprzedawców.
- Prawa własności intelektualnej (takie jak patenty) niezbędne do wdrażania specyfikacji technicznych mogą być udzielane podmiotom wdrażającym na wiele sposobów. Wiele specyfikacji medycznych udostępnia się na godziwych, rozsądnych i niedyskryminacyjnych warunkach (FRAND), które mogą, ale nie muszą, wiązać się z opłatami. Niektóre specyfikacje techniczne udostępnia się jedynie za opłatą na podstawie innych warunków licencyjnych. Sposób, w jaki udzielana jest licencja na daną specyfikację techniczną, może mieć wpływ na wykorzystanie produktów i rozwiązań, które ją wdrażają. Zamawiający powinni każdorazowo brać to pod uwagę podczas dokonywania zakupu systemu ICT, aby mieć pewność, że licencja odpowiada ich potrzebom z zakresu ICT. Licencje FRAND tworzą ograniczenia w zakresie wdrażania specyfikacji technicznych np. w przypadku projektów Open Source.¹⁴
- Istnieje wiele norm i specyfikacji technicznych, których zakres częściowo się pokrywa. Wybór produktów ICT wdrażających jedynie niektóre specyfikacje techniczne może wykluczać alternatywne produkty wdrażające inne specyfikacje techniczne, które mogłyby lepiej odpowiadać na potrzeby funkcjonalne.
- Koszt uzyskania dostępu do normy lub specyfikacji technicznej - odpowiednia dokumentacja może być udostępniana bezpłatnie lub za niewielką opłatą. Zależy to od modelu biznesowego organizacji normalizacyjnej. Wysokie koszty uzyskania dostępu mogą zniechęcać niektórych dostawców do zapoznawania się z daną specyfikacją techniczną i korzystania z niej.
- Koszt i użyteczność wdrożenia specyfikacji technicznej: zapotrzebowanie rynku - wartość danej specyfikacji technicznej będzie tym wyższa w kontekście

---

¹⁴ http://ec.europa.eu/enterprise/sectors/ict/files/ict-policies/report-from-frand-os-conference-22nov12_en.pdf

interoperacyjności i unikania uzależnienia od jednego dostawcy, w im większym stopniu będzie rozwinięta i stosowana na rynku.

- Opracowywanie specyfikacji technicznej – jeżeli wszyscy interesariusze mają taką samą możliwość przyczynienia się do jej dalszego rozwoju, a częścią procesu podejmowania decyzji jest ocena opinii publicznej, istnieje większe prawdopodobieństwo, że specyfikacja nie będzie faworyzowała określonych dostawców.
- W ogólnej perspektywie normy i inne specyfikacje techniczne charakteryzują się różną jakością i zawsze mogą ulec zmianie.

Niemniej ze stosowania norm i innych specyfikacji technicznych płynie wiele korzyści. w związku z czym władze publiczne powinny jak najpełniej się do nich stosować podczas opracowywania dokumentów specyfikujących. Zaleca się, aby w tym celu podejmowane były opisane poniżej kroki.

2.3. Co należy zrobić

Co należy zrobić?

Opracowywać i stosować specjalistyczną wiedzę z zakresu norm i innych specyfikacji technicznych odnoszących się do każdego obszaru ICT.

Kto powinien działać?

W celu zapewnienia skuteczności podejmowanych działań, wiedza dotycząca norm i innych specyfikacji technicznych powinna być przechowywana na poziomie centralnym kraju lub regionu i łatwo dostępna dla wszystkich instytucji zamawiających. Najbardziej odpowiednia do tego celu jest organizacja, która reprezentuje dane państwo w ramach europejskiej wielostronnej platformy ds. normalizacji ICT.

2.3.1. Opracowywać i stosować specjalistyczną wiedzę z zakresu norm i innych specyfikacji technicznych odnoszących się do każdego obszaru ICT.

Specjalistyczna wiedza dotycząca norm i innych specyfikacji technicznych dotyczących różnych obszarów ICT powinna zostać opracowana i być stosowana. Powinna ona obejmować informacje dotyczące różnego rodzaju produktów i dostawców wdrażających daną specyfikację techniczną oraz rezultaty wdrożenia. Specyfikacje techniczne mogą być oceniane przy wykorzystaniu norm i specyfikacji dotyczących wspólnych metod oceny (CAMSS).¹⁵ Stosowanie tej metodologii pozwoli zagwarantować, że wiedza na temat specyfikacji technicznych będzie mogła być w łatwy sposób przekazywana. Zalecana jest również współpraca z menedżerami IT z innych organizacji w celu wymiany doświadczeń i specjalistycznej wiedzy.

Istnieje wiele przydatnych źródeł, które warto wziąć pod uwagę, na bieżąco śledząc rozwój norm i innych specyfikacji technicznych. Po pierwsze w wielu Państwach Członkowskich publikuje się listy i katalogi norm i innych specyfikacji technicznych wraz z zaleceniami odnoszącymi się do ich jakości i dostępności. Są one jednak często opracowywane w kontekście sytuacji panującej w konkretnym kraju, w związku z czym ich zastosowanie może

¹⁵ <https://webgate.ec.europa.eu/fpfis/mwikis/idabc-camss/>.

nie być możliwe w przypadku każdej organizacji publicznej.

Ponadto w zakresie różnych gałęzi ICT opracowano już szeroki zakres wiedzy dotyczącej specyfikacji technicznych, np. w obszarach takich jak e-zdrowie, transport, e-dostępność i e-zamówienia. Informacje i odnośniki do wszystkich wspomnianych źródeł zostały zamieszczone w Załączniku.

W tym kontekście należy zrozumieć także, że jedynie normy opracowane przez oficjalną organizację normalizacyjną i specyfikacje techniczne uznane przez Komisję po poddaniu ich analizie europejskiej wielostronnej platformy ds. normalizacji ICT mogą być stosowane w odniesieniu do zamówień publicznych. Europejska wielostronna platforma ds. normalizacji ICT ocenia procesy zastosowane w celu opracowania normy według określonych kryteriów, sprawdzając np. czy dany proces był otwarty i przejrzysty. Ocena europejskiej wielostronnej platformy ds. normalizacji ICT nie jest tak obszerna jak ta proponowana w ramach metodologii CAMSS. Istotna różnica polega na tym, że w ramach CAMSS uwzględnia się specyficzne potrzeby instytucji przeprowadzającej ocenę, co z kolei nie ma miejsca w przypadku ewaluacji wielostronnej platformy.

Z drugiej strony, jeżeli ocena danej specyfikacji technicznej opracowana przez forum lub konsorcjum doprowadzi do wyciągnięcia wniosku, że specyfikacja ta byłaby odpowiednia do wykorzystania w przypadku niektórych zamówień, ale nie została ona jeszcze oceniona przez wielostronną platformę, ta ostatnia powinna zostać poinformowana o potrzebie przeprowadzenia ewaluacji takiej specyfikacji. Po zatwierdzeniu przez Komisję taka specyfikacja techniczna z zakresu ICT będzie mogła być wykorzystywana w ramach przyszłych zamówień publicznych.

2.3.2. Ośrodek kompetencji dotyczących norm i specyfikacji technicznych z zakresu ICT

W niektórych krajach, regionach i w ramach niektórych sektorów utworzono ośrodki kompetencji dotyczących norm i innych specyfikacji technicznych, dostarczające informacji na temat kwestii związanych ze stosowaniem wspomnianych specyfikacji. Jako przykład można wymienić Single Face to Industry¹⁶ w Szwecji lub Standardisation Forum w Norwegii¹⁷. Ośrodki te nie tylko udzielają porad na wniosek zainteresowanych podmiotów, ale też prowadzą katalogi specyfikacji technicznych, które można stosować w dokumentach specyfikujących. Zamawiający i menedżerowie IT powinni zwracać się do takich ośrodków – w miejscach, w których one istnieją – w celu uzyskania informacji i rady. Każdy kraj/region/sektor powinien jednak zorganizować wiedzę dotyczącą norm i innych specyfikacji technicznych w sposób najlepiej odpowiadający danej sytuacji.

---

¹⁶ http://www.sfti.se/sftistartsida/in_english_1

¹⁷ <http://standard.difi.no/english>.

3. OPRACOWYWANIE STRATEGII W ZAKRESIE ICT

Drugim działaniem wskazanym na wykresie 1 jest przygotowanie strategii w zakresie ICT. Będzie ono polegało na określeniu strategicznych ukierunkowań głównych elementów ICT danej instytucji i ich interfejsów oraz działań koniecznych do zagwarantowania, że wszystkie systemy ICT wpisują się w tę strategię. Czasami nazywa się to również architekturą ICT lub architekturą wzorcową. Normy i inne specyfikacje techniczne są istotne w kontekście opisu interfejsów.

Stosowanie strategii ICT to dobry sposób na koordynowanie decyzji dotyczących systemów ICT wśród organizacji i organów władzy państwowej. Jest to istotne, biorąc pod uwagę potrzebę angażowania wielu części organizacji publicznych w decyzje dotyczące zakupu dostatecznie wcześnie, aby mogły one w pełni zrozumieć potencjalne konsekwencje zamówień i odnieść się do wszelkiego rodzaju zagrożeń. Mowa tu o działach prawnych, menedżerach IT i dyrektorów ds. informatyki (ang. *chief information officers*, CIO), zamawiającym i strategów z sektora publicznego, jak również wszystkich użytkowników, którzy będą mieli bezpośredni kontakt z systemem ICT, na który ma zostać udzielone zamówienie,

Istnieje duże prawdopodobieństwo, że decyzje dotyczące zamówień publicznych na systemy ICT podejmowane w ramach strategii będą prowadziły do zakupów spełniających potrzeby danej instytucji jako całości, a nie jedynie jej poszczególnych działów. Jest to szczególnie ważne w przypadku przestawiania się na nowy system lub rozwiązania, kiedy zmiana jest najbardziej kosztowna, jeżeli odbywa się na szeroką skalę. Opracowywanie strategii w zakresie ICT może również prowadzić do usprawnienia działania infrastruktury w działach poprzez ograniczenie duplikowania działań oraz sprzyjanie dzieleniu się usługami i ponownemu ich wykorzystywaniu, przy jednoczesnym zwiększeniu elastyczności.

3.1. Co należy zrobić

Co należy zrobić?

Opracować strategię w zakresie ICT, określającą strategiczne ukierunkowanie głównych elementów ICT danej instytucji i ich interfejsów oraz działań koniecznych do zagwarantowania, że wszystkie systemy ICT wpisują się w tę strategię.

Wybrać normy i inne specyfikacje techniczne zgodne ze strategią w zakresie ICT.

Kto powinien działać?

Strategie w zakresie ICT powinny być opracowywane przez CIO i kierowników dobrze znających potrzeby danej organizacji lub danego sektora. Niemniej wszyscy inni zainteresowani (menedżerowie IT, urzędnicy odpowiedzialni za zamówienia publiczne i użytkownicy końcowi) powinni znać strategię oraz wiedzieć, w jaki sposób mogą działać na jej korzyść i jaki wpływ ona na nich wywiera.

3.1.1. Strategia w zakresie ICT

Opracowanie strategii w zakresie ICT może stanowić jeden ze sposobów na koordynowanie

systemów ICT organizacji i organów władzy państwowej, a nie wyłącznie na wyznaczenie standardów i specyfikacji technicznych, które mają być stosowane. Umożliwia to również uzgodnienie zasad, które z punktu widzenia danej instytucji są istotne w kontekście świadczenia jej usług ICT, na przykład:

- Wszyscy obywatele powinni wprowadzać swoje dane jedynie raz; jeżeli inny serwis rządowy potrzebuje takich samych danych, powinny one być przekazywane automatycznie.
- Do kontaktów z obywatelami stosowany jest standardowy format.
- Konieczne jest zwiększenie interoperacyjności między systemami ICT sektora publicznego.
- Jeżeli zaobserwować można uzależnienie od jednego dostawcy, należy opracować plan, mający na celu rozwiązanie tego problemu.
- Informacje sektora publicznego powinny być udostępniane zgodnie z określonymi normami lub innymi specyfikacjami technicznymi, aby ułatwić organizacjom/obywatelom korzystanie z tych informacji w celu opracowywania usług.
- Dokumenty, które muszą być archiwizowane przez długi czas, powinny być przechowywane w standardowym formacie.¹⁸

Wszystkie powyższe zasady można wdrożyć właściwie stosując normy lub inne specyfikacje techniczne.

Przykładowe strategie i architektury ICT zostały przedstawione w Załączniku 2. Zamówienia na systemy ICT, jak również stosowane normy i inne specyfikacje techniczne, będą realizowane w sposób pozwalający na osiągnięcie powyższych celów.

---

¹⁸ Jeżeli dokument jest przechowywany w formacie rozpoznawanym jedynie przez określony produkt, może się zdarzyć, że przyszłe wersje tego samego produktu nie będą w stanie odczytać pliku w formacie, w jakim wspomniany dokument został zachowany, w związku z czym nie będzie możliwe uzyskanie do niego dostępu.

4. PROWADZENIE DZIAŁAŃ NA RYNKU I EWALUACJA PRODUKTÓW

To istotny krok w procesie udzielania zamówień publicznych, ponieważ umożliwia władzom publicznym skonsultowanie się z rynkiem i rozważenie alternatywnych rozwiązań na nim stosowanych. Przejrzyste prowadzenie działań na rynku może zachęcić do współpracy wiele firm, jak również pomóc zamawiającemu w opracowaniu wykonalnych scenariuszy i możliwie najlepszym sprostaniu potrzebom z zakresu ICT. Ponadto prowadzenie działań na rynku to ważny element oceny najlepszych norm i innych specyfikacji technicznych pod kątem ich stosowania na rynku i jakości.

Należy zauważyć, że wszelkie wstępne konsultacje rynkowe, takie jak dialog techniczny, mogą być przeprowadzane pod warunkiem, że pytanie o radę i korzystanie z uzyskanych w ten sposób informacji nie zakłóci ani nie uniemożliwi konkurencji.

Dowiadywanie się, czego może dostarczyć rynek, może być procesem powtarzalnym, który zarówno przyspiesza wykonanie kolejnych kroków jak i wpływa na nie. Mowa tu np. o określaniu potrzeb lub wyborze norm i innych specyfikacji technicznych, które zostaną zastosowane. Potrzeba prowadzenia działań na rynku powinna więc być od samego początku brana pod uwagę podczas planowania zamówień publicznych. Działania takie powinny być prowadzone zarówno na szczeblu centralnym, przy ukierunkowaniu na potrzeby ogólne, jak i na szczeblu lokalnym, pod kątem specyficznych potrzeb.

4.1. Co należy zrobić

Co należy zrobić?

Dowiedzieć się, jakie normy i inne specyfikacje techniczne są stosowane na rynku.

Współpracować z rynkiem w celu opracowania odpowiednich rozwiązań.

Wykorzystać informacje uzyskane w procesie prowadzenia działań na rynku do opracowania specyfikacji, które nie faworyzują żadnej technologii.

Prowadzić okresową ewaluację produktów ICT.

Kto powinien działać?

Pozyskanie informacji na temat tego, co oferuje rynek, powinno być zadaniem menedżerów IT i CEO, w zależności od szczebla, na jakim podejmowane jest decyzja dotycząca zamówienia. Jeżeli opracowywana jest strategia w zakresie ICT, prowadzenie działań na rynku będzie musiało być koordynowane na wysokim szczeblu, tj. przez CIO.

Przykładowym przewodnikiem wskazującym, w jaki sposób można skutecznie i przejrzysto konsultować się z uczestnikami rynku, jest opracowana przez DETE Ireland publikacja „Buying Innovation: the 10 step guide to smart procurement and SME access to public contracts” [Zakup innowacji: mądre udzielanie zamówień publicznych i dostęp MŚP do tychże w 10 krokach]¹⁹. Poniżej przedstawiono istotne kroki, na które warto zwrócić szczególną uwagę.

¹⁹ Department of Enterprise, Trade and Employment (2011) „Buying Innovation: the 10 step guide to smart procurement and SME access to public contracts”, zob. <http://etenders.gov.ie/Media/Default/SiteContent/LegislationGuides/25.%20Buying%20Innovation%2010%20Step%20Guide.pdf>.

4.1.1. Dowiedzieć się, jakie normy i inne specyfikacje techniczne są stosowane na rynku

Zamawiający i menedżerowie IT powinni konsultować się z dostawcami i grupami dostawców, np. na konferencjach dla nich organizowanych, aby dostawcy mogli pomóc w wyborze odpowiednich norm i innych specyfikacji technicznych, wypowiedzieć się na temat ich wykonalności i przystępności, a także przygotować się do przyszłych zamówień publicznych, które będą odwoływały się do wybranych specyfikacji technicznych.

Zrozumienie funkcjonowania rynku, przedsiębiorstw na nim działających i ich umiejętności zastosowania się do specyfikacji technicznych to istotny krok w procesie sprzyjania innowacyjności dostawców. Należy zwrócić szczególną uwagę na sytuacje, w których rynek jest zdominowany przez kilku większych graczy, ponieważ mogą oni mieć wpływ na wybór norm lub innych specyfikacji technicznych.

Różne rodzaje specyfikacji technicznych (np. pod względem sposobu przyznawania licencji) mają inny wpływ na proces wchodzenia na rynek w zależności od charakteru gałęzi ICT.

Jeżeli brane pod uwagę są specyfikacje, które nie zostały opracowane przez autoryzowaną instytucję i/lub nie są publicznie dostępne, należy zweryfikować odpowiednie prawa własności intelektualnej, aby uniknąć faktycznej dyskryminacji, w rezultacie której złożona może zostać wyłącznie jedna lub bardzo niewiele ofert.

4.1.2. Współpracować z rynkiem w celu opracowania odpowiednich rozwiązań

Przydatne może okazać się przedstawienie długoterminowych planów w zakresie udzielania zamówień na systemy IC, aby dać dostawcom czas na zareagowanie na nie i opracowanie rozwiązań odpowiadających potrzebom organizacji. Jest to szczególnie istotne w przypadku takich rozwiązań, które wymagają aktualnie niedostępnego zakresu interoperacyjności. Takie działania wiążą się z informowaniem rynku o określonych normach i innych specyfikacjach technicznych przyjętych przez organizację lub o takich, które nie będą akceptowane.

4.1.3. Wykorzystać informacje uzyskane w procesie prowadzenia działań na rynku do opracowania specyfikacji, które nie faworyzują żadnej technologii

Należy zadbać o to, aby dostawcy uczestniczący w dyskusjach nie mieli nadmiernego wpływu na opcje przewidziane w ramach zamówień publicznych i na związane z nimi specyfikacje techniczne wskazane w dokumentach specyfikujących.

4.1.4. Prowadzić okresową ewaluację produktów ICT i publikować jej rezultaty

Obiektywna ewaluacja produktów ICT wdrażających normy i inne specyfikacje techniczne powinna być dokonywana regularnie, aby możliwe było uwzględnienie nowych i nieznanych produktów, które mogą zaspokoić potrzeby instytucji publicznych w zakresie ICT. Informacje dotyczące ocenionych produktów ICT powinny być udostępniane wszystkim władzom publicznym, aby przeprowadzane ewaluacje się nie dublowały.

Dodatkowe źródła informacji na temat prowadzenia działań na rynku znajdują się w Załączniku.

5. OPRACOWYWANIE PRAKTYCZNYCH PORAD

Strategie i architektury ICT oraz wiedza zdobyta poprzez ocenę norm i innych specyfikacji technicznych, jak również prowadzenie działań na rynku, powinny prowadzić do opracowania praktycznych porad wskazujących, jakie normy lub specyfikacje techniczne mogą być stosowane w określonych sytuacjach.

5.1. Co należy zrobić

Co należy zrobić?

Opracować listę zalecanych norm i innych specyfikacji technicznych jako część strategii ICT

Opracować wzory i gotowe teksty odnoszące się do norm i innych specyfikacji technicznych

Opracować wzory postanowień dotyczących praw własności intelektualnej zamieszczane w dokumentach specyfikujących

Oferować szkolenie w zakresie udzielania zamówień publicznych na systemy ICT

Monitorować zaproszenia do składania ofert w ramach zamówień publicznych na systemy ICT w celu wykrycia powtarzających się problemów i zidentyfikowania sposobów na ich rozwiązanie

Kto powinien działać?

Tego typu porady powinny być opracowywane przez CIO i kierowników dobrze znających potrzeby danej organizacji lub danego sektora. Niemniej wszyscy inni zainteresowani (menedżerowie IT, urzędnicy odpowiedzialni za zamówienia publiczne i użytkownicy końcowi) powinni wnieść swój wkład, dzieląc się najlepszymi praktykami.

5.1.1. *Opracować listę zalecanych norm i innych specyfikacji technicznych jako część strategii ICT*

Jeden rodzaj praktycznych porad może przyjąć formę listy zalecanych norm i innych specyfikacji technicznych, z których władze publiczne będą mogły wybrać elementy odpowiadające ich konkretnej sytuacji.

Niemniej zgodnie z art. 23 dyrektywy 2004/18/WE w dokumentacji specyfikującej może pojawiać się wskazanie konkretnej specyfikacji technicznej, ale muszą mu towarzyszyć słowa „lub równoważny”, aby zagwarantować brak wszelkiej dyskryminacji. Wyrażenie „lub równoważny” pozwala bowiem dostawcom na zaoferowanie produktów opracowanych w oparciu o równoważne specyfikacje techniczne. Instytucje zamawiające nie mogą odrzucić oferty ze względu na fakt, że nie opiera się ona o specyfikację techniczną wskazaną w zamówieniu. Zadaniem dostawcy jest udowodnienie ekwiwalencji w oparciu o odpowiednie materiały (dokumentacja techniczna producenta lub raport z testów sporządzony przez uznaną instytucję).

Obowiązek ten ma szczególne znaczenie w kontekście zróżnicowanego i szybko ewoluującego sektora ICT — władze publiczne powinny w równym stopniu poświęcać uwagę nowo opracowanym technologiom, które mogą sprostać nowym technologicznym potrzebom.

5.1.2. *Opracować wzory i gotowe teksty odnoszące się do norm i innych specyfikacji technicznych*

W przypadku powszechnych potrzeb z zakresu ICT, do zaspokojenia których często wykorzystuje się markowe rozwiązania, opisy produktów uwzględniające ich wydajność, ale nieodwołujące się do konkretnych nazw, ułatwiłyby zamawiającym unikanie niestosownego użycia nazw marek. Takie wzory lub gotowe teksty byłyby szczególnie przydatne z punktu widzenia (małych) departamentów udzielających zamówień publicznych, które mają ograniczony dostęp do wiedzy specjalistycznej, a mimo to są odpowiedzialne za zamówienia publiczne na powszechnie stosowane produkty ICT.

5.1.3. Opracować wzory postanowień dotyczących praw własności intelektualnej zamieszczane w dokumentach specyfikujących

5.1.3.1. Udzielanie licencji na udostępnianie i ponowne wykorzystywanie

Kolejny rodzaj porad powinien dotyczyć praw własności intelektualnej. Jeżeli system, którego dotyczy zamówienie, ma być wykorzystywany przez inne organy władzy państwowej lub udostępniany w jakikolwiek inny sposób, dokumenty specyfikujące muszą zawierać odpowiednie postanowienia dotyczące praw własności intelektualnej. Może to być istotna kwestia do rozważenia przez władze w kontekście możliwie najlepszego wykorzystania środków publicznych²⁰. Należy jednak przy tym zauważyć, że taka otwartość spowoduje podwyższenie ceny samego systemu.

Jeżeli przewiduje się możliwość dystrybuowania, ponownego wykorzystania, modyfikowania, tłumaczenia na inny język lub lokalizowania na potrzeby innego kraju danej aplikacji ICT opracowanej lub przygotowanej w celu spełnienia potrzeb danego organu władzy publicznej, władze powinny zwrócić się do dostawców ICT o udzielenie im licencji na takie działania.

Ważne jest, aby określić warunki ponownego wykorzystania lub dzielenia się rozwiązaniami ICT przed rozpoczęciem procesu udzielania zamówienia publicznego. Postanowienie to dotyczy dzielenia się zarówno istniejącymi jak i przyszłymi aktywami, a także ponownego ich wykorzystywania. W ten sposób będzie można określić niezbędne warunki licencji i uwzględnić je w procesie udzielania zamówienia.

Jeżeli dostawca nie wpisze pełnego kodu źródłowego aplikacji, ale połączy i zaadaptuje istniejące składniki objęte różnymi licencjami w zakresie praw autorskich, dostawca powinien być zobowiązany do potwierdzenia, że licencje te zezwalają instytucji państwowej na rozpowszechnianie tej aplikacji. Przykład tego, w jaki sposób należy wymagać warunków licencji w dokumentach specyfikujących, został przedstawiony w Załączniku. Przykładowy tekst 1.

Ze względu na fakt, że różne rozwiązania obejmują różne modele udzielania licencji dotyczących praw własności intelektualnej (w zależności od specyfikacji technicznych i wykorzystanych elementów), organy publiczne powinny zdawać sobie sprawę z tego, że żądanie pewnych warunków licencyjnych dostosowanych do ich potrzeb może zawęzić zakres rozwiązań, które mogą być oferowane. Wymaganie możliwości ponownego wykorzystania oprogramowania może ograniczyć liczbę dostępnych rozwiązań wykorzystujących oprogramowanie zamknięte.

5.1.3.2. Inne rozważania dotyczące praw własności intelektualnej

Należy również sprawdzać modele licencjonowania w zakresie poszczególnych norm lub specyfikacji technicznych, ponieważ mają one wpływ na zastosowanie specyfikacji w ramach

---

²⁰ JOINUP.eu wspiera dzielenie się oprogramowaniem, zasobami semantycznymi i otwartymi danymi.

różnych modeli biznesowych. Przykładowo niektóre specyfikacje techniczne, na które udziela się licencji FRAND, nie są kompatybilne z niektórymi licencjami na oprogramowanie typu open source. W związku z tym instytucja państwowa musi sprawdzić, czy normy i inne specyfikacje techniczne, których wymaga, nie będą w niezamierzony sposób ograniczać ewentualnych rodzajów rozwiązań.

Władze publiczne powinny również zdawać sobie sprawę z praw własności intelektualnej odnoszących się do wszelkich innych części rozwiązań dostarczonych przez dostawcę, aby mieć pewność, że mogą korzystać z produktów dostarczonych w ramach zamówienia zgodnie ze swoim życzeniem. Przykładowy tekst, który można wykorzystać w zamówieniach w celu określenia własności praw własności intelektualnej, znajduje się w Załączniku: Przykładowy tekst 2.

5.1.3.3. Zwolnienie z odpowiedzialności

Władze publiczne powinny zdawać sobie sprawę z konieczności zwolnienia przez dostawcę organu państwowego z odpowiedzialności za ewentualne naruszenie praw własności intelektualnej związane z rozwiązaniem dostarczonym przez tego dostawcę. Takie zwolnienie z odpowiedzialności może mieć różną formę w zależności od modelu biznesowego (np. postanowienia dotyczące oprogramowania typu open source mogą różnić się od tych dotyczących oprogramowania zamkniętego), co instytucja publiczna musi brać pod uwagę, ubiegając się o zwolnienie z odpowiedzialności w ramach zamówienia. Może to bowiem wpłynąć na rodzaj oferowanego rozwiązania. Przykładowy sposób zwrócenia się o zwolnienie z odpowiedzialności został przedstawiony w Załączniku: Przykładowy tekst 3.

5.1.4. *Oferować szkolenie w zakresie udzielania zamówień publicznych na systemy ICT*

Aby zbudować odpowiednią świadomość ryzyka związanego z uzależnieniem od jednego dostawcy i złych stron takiej sytuacji, a także aby przekazać wiedzę dotyczącą udzielania zamówień publicznych w sposób bardziej otwarty dzięki zastosowaniu norm i innych specyfikacji technicznych, organizacje opracowujące strategię ICT, oceniające normy i inne specyfikacje techniczne oraz przygotowujące praktyczne porady powinny organizować także szkolenia dla lokalnych organów władzy publicznej i pojedynczych zamawiających.

5.1.5. *Monitorować zaproszenia do składania ofert w ramach zamówień publicznych na systemy ICT w celu wykrycia powtarzających się problemów i zidentyfikowania sposobów na ich rozwiązanie*

Zapotrzebowanie na porady dotyczące udzielania zamówień publicznych na systemy ICT (a zatem również ich wartość) jest uzależnione od świadomości konieczności udzielania takich zamówień w oparciu o normy i inne specyfikacje techniczne. Monitorowanie zaproszeń do składania ofert w ramach zamówień publicznych na systemy ICT to skuteczny sposób podnoszenia świadomości zapotrzebowania na doradztwo. Tytułem przykładu można odwołać się do ośrodka doradczego założonego w ramach holenderskiego programu NOiV²¹, który przywiązywał dużą wagę do monitorowania zaproszeń do składania ofert w sektorze publicznym, a także przedstawiał informacje zwrotne i służył radą instytucjom publicznym biorącym udział w tym procesie. Były to m.in. ostrzeżenia kierowane do władz w przypadku wykorzystania nazw marek lub innych mechanizmów ograniczających, czy braku odwołania do zalecanych norm lub innych specyfikacji technicznych w stosownych miejscach.²² Doświadczenia zdobyte w przypadku tego programu sugerują, że władze publiczne nie szukałyby aktywnie porad w zakresie stosowania norm i innych specyfikacji technicznych

²¹ Netherland Open in Verbinding, program wdrażany w celu zachęcania do stosowania otwartych norm i oprogramowania typu open source w sektorze publicznym w Holandii, zob. <https://www.ictu.nl/archief/NOiV.nl/index.html>.

²² Opracowano w oparciu o wywiad z kierownikiem ośrodka doradczego.

podczas udzielania zamówień publicznych na systemy ICT, jeżeli nie dostrzegąby problemów dotyczących sposobu sporządzania dokumentów specyfikujących. W większości przypadków dopiero po zakwestionowaniu dokumentów specyfikujących instytucje państwowe zgłaszały się o radę dotyczącą sposobów na uczynienie procesu udzielania zamówień bardziej otwartym i sprzyjającym konkurencji.

Ponadto dostawcy mogą zgłaszać nieodpowiednie praktyki w zakresie udzielania zamówień publicznych w udzielającym porad centrum, licząc na to, że działania danej instytucji państwowa zostaną zakwestionowane przed zakończeniem procesu udzielania zamówienia (dzięki czemu uda się uniknąć wysokich kosztów postępowania). Holenderskie doświadczenie pokazuje, że wielu małych dostawców zwróciło się do centrum doradczego z prośbą o pomoc.

6. ZROZUMIENIE POTRZEB Z ZAKRESU ICT

Wszystkie działania opisane w rozdziałach 2, 3, 4 i 5 są prowadzone na poziomie lokalnym. Potrzeby z zakresu ICT powinny być rozpatrywane również z lokalnego punktu widzenia instytucji publicznej, która musi udzielić zamówienia na nowe systemy lub usługi ICT.

Ważne jest, aby zakupione produkty ICT spełniały wymagania poszczególnych użytkowników i organizacji oraz związanych z szeroko rozumianymi usługami publicznymi. Cele zakupu (np. tworzenie, zapisywanie i przechowywanie danych, nawiązanie połączenia z innymi systemami, wykorzystanie przez pracowników wewnętrznych, interakcja z obywatelami itp.) wpływają na dobór odpowiednich norm i innych specyfikacji technicznych.

6.1. Co należy zrobić

Co należy zrobić?

Zrozumieć konieczność zapewnienia interoperacyjności

Zrozumieć dotychczas wykorzystywane systemy

Rozważyć potrzebę wykorzystania danych generowanych przez nowo zakupione produkty lub w nich przechowywane

Rozważyć potrzebę publicznego dostępu przedsiębiorstw lub obywateli

Rozważyć potrzebę zmiany dostawców lub produktów

Kto powinien działać?

Działania te powinny być podejmowane przez departament, który będzie korzystał z rozwiązania ICT, na które udzielone ma zostać zamówienie publiczne. Pozwoli to upewnić się, że rozwiązanie to będzie dostosowane do przewidzianego celu. Udział w podejmowaniu wspomnianych działań powinni brać menedżerowie IT, aby potrzeby z zakresu ICT zostały właściwie przełożone na specyfikacje techniczne (w rozumieniu art. 23.1 dyrektywy w sprawie zamówień publicznych), jak również eksperci z dziedziny prawa i udzielania zamówień, aby produkt ICT, na który zamówienie zostanie udzielone, mógł być wykorzystywany w sposób spełniający wymagania instytucji zamawiającej.

6.1.1. Zrozumieć konieczność zapewnienia interoperacyjności

Jeżeli zakup produktu ICT ma zostać podłączony do innych systemów funkcjonujących w

organizacji lub we wszystkich instytucjach rządowych, zamawiający powinni znać powszechnie stosowaną normę lub inne specyfikację techniczną, do której kupowany produkt powinien być dostosowany, aby osiągnięta została wymagana interoperacyjność. Jest to szczególnie ważne w kontekście przesyłania informacji (np. dane, formaty plików). Należy zadbać o to, aby wymiana informacji mogła zachodzić pomiędzy wszystkimi jednostkami sektora publicznego. Strategia ICT opisana w rozdziale 3 powinna dostarczyć więcej wskazówek na temat konkretnych wyborów, których należy dokonać.

6.1.2. Zrozumieć dotychczas wykorzystywane systemy i spróbować zmienić te ich części, które powodują uzależnienie od jednego dostawcy

Dotychczas stosowane systemy, np. takie, które zostały zbudowane poprzez nieustanne dodawanie produktów zamkniętych i nowych lub odnowionych licencji, mogą stanowić przeszkodę podczas obecnego i przyszłego udzielania zamówień na systemy ICT, jeżeli do ich otrzymania wymagane jest zapewnienie kompatybilności z istniejącym systemem lub jego znajomość. W konsekwencji może to prowadzić do stawiania na uprzywilejowanej pozycji ograniczonej liczby sprzedawców, dostawców lub usługodawców oferujących produkty lub usługi spełniające powyższe wymagania. Dotychczas stosowane systemy stanowią jeszcze większy problem w sytuacji, w której potrzebne jest wyprodukowanie nowych dodatków lub jeśli na te ostatnie licencji udzielić może jedynie ten sam sprzedawca ze względu na brak normalizacji w zakresie oryginalnego systemu. Może to prowadzić do technicznego uzależnienia od pierwotnego sprzedawcy lub usługodawcy po zakończeniu obowiązywania pierwotnej umowy, a zatem ograniczać konkurencję w przyszłości.

W związku z powyższym instytucje państwowe powinny rozważyć odejście od aktualnie wykorzystywanych systemów, które prowadzą do uzależnienia od jednego dostawcy, na rzecz systemów bardziej otwartych i opracowanych w oparciu o normy lub inne specyfikacje techniczne. Takie działania ułatwią korzystanie z produktów i usług wielu sprzedawców i usługodawców.

Koszt „zerwania kajdan” dotychczas wykorzystywanych systemów może w krótkiej perspektywie być znaczny, jednak na całą sytuację należy patrzeć z perspektywy przyszłych korzyści ekonomicznych płynących z bardziej otwartych systemów. Niezbędne jest przygotowanie planu długoterminowego.

6.1.3. Rozważyć potrzebę wykorzystania danych generowanych przez nowo zakupione produkty lub w nich przechowywane

Należy zastanowić się nad tym, w jaki sposób informacje otrzymywane, generowane i przechowywane za pośrednictwem nowego produktu ICT będą wykorzystywane zarówno teraz, jak i w przyszłości (w niektórych przypadkach może istnieć potrzeba możliwości uzyskania dostępu do danych przez bardzo długi czas). Format plików wprowadzanych do systemu lub aplikacji i przez nie generowany powinien być zgodny z normą lub inną specyfikacją techniczną albo ze specyfikacją przewidzianą dla plików w formacie otwartym, aby możliwe było uzyskanie do nich dostępu i korzystanie z nich bez konieczności korzystania z aplikacji, przez którą zostały utworzone. Jest to niezmiernie ważne, jeżeli dane mają być archiwizowane przez długi okres. W przeszłości władze publiczne archiwizowały dane w formatach prawnie zastrzeżonych, które po kilku latach nie były już obsługiwane przez sprzedawców, w rezultacie czego odczytanie dokumentów stawało się niemożliwe.²³ Aby uniknąć takiej sytuacji, niektóre rządy wymagają, aby informacje były zapisywane i

²³ Gamalielsson, J. and Lundell, B. (2011) Open Source communities for long-term maintenance of digital assets: what is offered for ODF & OOXML, w: Hammouda, I. i Lundell, B. (red.) Proceedings of SOS 2011: Towards Sustainable Open Source, University of Technology, Tampere, ISBN 978-952-15-2411-0, ISSN 1797-836X, zob. <http://tutopen.cs.tut.fi/sos11/papers/cr6.pdf>.

wymieniane w formatach takich jak ODF²⁴ czy HTML²⁵.

Co więcej, organy władzy państwowej w coraz większym stopniu udostępniają swoje dane wszystkim zainteresowanym, ponieważ informacje sektora publicznego mają ogromny potencjał gospodarczy i mogą być przydatne do opracowywania nowych innowacyjnych usług.²⁶ Taki stan rzeczy może wiązać się z wymogami z zakresu formatu danych. Jeżeli bowiem innowacje będą udostępniane osobom trzecim zgodnie z normami lub innymi specyfikacjami technicznymi, ich autorom łatwiej będzie tworzyć nowe usługi.

6.1.4. Rozważyć potrzebę publicznego dostępu przedsiębiorstw lub obywateli

Ważne jest, aby wszyscy obywatele i przedsiębiorcy pragnący uzyskać dostęp do ICT sektora publicznego nie byli ograniczeni koniecznością korzystania z produktów lub aplikacji danej marki, a mieli możliwość używania preferowanego przez siebie systemu, aby przeglądać serwisy rządowe.

Istotną kwestią jest w tym kontekście dostępność publicznych stron internetowych dla osób niepełnosprawnych, np. niewidomych i niedowidzących, z których wielu potrzebuje technologii wspomagających (które muszą być interoperacyjne), aby korzystać ze stron internetowych. Władze publiczne powinny świadomie podchodzić do kwestii dotyczących dyskryminacji osób niepełnosprawnych i brać pod uwagę przystępność treści podczas projektowania swoich stron internetowych.²⁷

Zaleca się, aby organizacje w miarę możliwości testowały interoperacyjność takich aplikacji z różnego rodzaju interfejsami i formatami danych. Osoby opracowujące witryny internetowe mogą korzystać w licznych dostępnych w sieci narzędzi pozwalających na sprawdzenie przystępności stron internetowych w różnych przeglądarkach. Zwykle przedstawiają one rzuty ekranowe strony oglądanej za pośrednictwem popularnych przeglądarek internetowych.²⁸

Nawet jeżeli nie istnieją żadne specyfikacje techniczne dotyczące interoperacyjności (np. w przypadku aplikacji innowacyjnych, opracowywanych na zamówienie), wymóg zapewnienia maksymalnie szerokiego dostępu dla obywateli może zostać przedstawiony jako opcja, a koszty sprostania mu mogą zostać uwzględnione w ramach oceny biznesowej.

6.1.5. Rozważyć potrzebę zmiany dostawców lub produktów

Ważne jest, aby decyzje podejmowane w ramach procesu udzielania zamówienia publicznego nie prowadziły do niezamierzonego zobowiązania organizacji do korzystania z określonych produktów lub usług konkretnych dostawców. Możliwość zmiany produktów lub dostawców powinna zostać uwzględniona jako jedna z opcji w ramach zamówienia (ze względu na fakt, że taki wymóg może mieć wpływ na koszt zamówionych rozwiązań).

Jest to szczególnie ważne w przypadku zamówień na usługi ICT (np. na opracowanie i/lub utrzymywanie systemów IT). Dostawcy, np. instalujący system, którzy opracowują i utrzymują systemy tworzone na zamówienie mogą zachować dla siebie wszystkie informacje dotyczące danego systemu i sprawić, że odejście w przyszłości do innego dostawcy, który

²⁴ http://www.iso.org/iso/iso_catalogue/catalogue_tc/catalogue_detail.htm?csnumber=59302.

²⁵ <http://www.w3.org/TR/1999/REC-html401-19991224/>.

²⁶ http://ec.europa.eu/information_society/policy/psi/docs/pdfs/report/psi_final_version_formatted.docx

²⁷ COM/2012/0245, zob.

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2012:0721:FIN:EN:PDF> oraz

<http://ec.europa.eu/digital-agenda/en/news/proposal-directive-european-parliament-and-council-accessibility-public-sector-bodies-websites>.

²⁸ Przykłady obejmują BrowserShots (<http://browsershots.org/>), BrowserCam (<http://www.browsercam.com/>), NetMechanic Browser Photo (<http://www.netmechanic.com/products/browser-index.shtml>), Litmus (<http://litmus.com/>) oraz AnyBrowser (<http://www.anybrowser.com/index.html>).

miałby utrzymywać lub unowocześnić system, może okazać się bardzo trudne.

Z tego powodu należy unikać, kiedy to tylko możliwe, kupowania robionych na zamówienie, złożonych rozwiązań. Nie tylko są one bardzo kosztowne, ale również zwiększają ryzyko uzależnienia się od jednego dostawcy.

Dokumenty specyfikujące zawsze powinny przewidywać przekazania wiedzy po zakończeniu obowiązywania umowy. Przykładowe postanowienia, które można zawrzeć w dokumentach specyfikujących w celu uniknięcia uzależnienia od jednego dostawcy w odniesieniu do danych i usług, znajdują się w Załączniku: Przykładowy tekst 4 i Przykładowy tekst 5.

7. DŁUGOTERMINOWA OCENA BIZNESOWA

Po określeniu potrzeb z zakresu ICT można rozważyć liczne opcje sprostania tym potrzebom za pośrednictwem nowych zamówień publicznych. Aby przeanalizować wszystkie koszty i korzyści wielu opcji, dzięki czemu możliwe będzie uniknięcie zbędnych wydatków i wybranie opcji przedstawiającej najkorzystniejszą relację jakości do ceny w okresie długoterminowym, należy opracować ocenę biznesową.

7.1. Co należy zrobić

Co należy zrobić?

Planować z wyprzedzeniem

Opracować różne opcje

Przeprowadzić ocenę biznesową przewidzianych opcji

Kto powinien działać?

Działanie to powinno zostać podjęte przez departament, który będzie korzystał z rozwiązania ICT, na które ma zostać udzielone zamówienie publiczne. W zakresie opracowywania opcji może on współpracować z menedżerami IT.

7.1.1. Strategia w zakresie ICT

Zakup produktów ICT powinien być planowany z wyprzedzeniem, aby możliwe było właściwe określenie potrzeb w tym zakresie. Dokonywanie zakupu w pośpiechu (np. z powodu zbliżającego się końca obowiązywania umowy lub licencji) wiąże się z ryzykiem odnowienia dotychczasowego zamówienia bez rozważenia wszystkich alternatywnych opcji.

Aby odejść od dotychczas stosowanych systemów powodujących uzależnienie od jednego dostawcy, niezbędne może okazać się opracowanie długoterminowego planu wykonawczego. Może on obejmować prowadzenie działań na rynku, mających na celu określenie najbardziej realnych rozwiązań, co może wymagać udzielenia zamówienia publicznego na usługi służące zmodyfikowaniu istniejącego systemu lub sukcesywne udzielanie zamówień na elementy kompatybilne zarówno z dotychczas wykorzystywanym systemem oraz z normami lub innymi specyfikacjami technicznymi, które dana instytucja chciałaby stosować w zakresie swoich systemów ICT.

Skoordynowanie z innymi organizacjami sektora publicznego jest istotne z punktu widzenia zapewniania interoperacyjności nowego systemu z systemami, z którymi połączenie go jest wymagane. W przypadku systemów dotychczas stosowanych przez więcej niż jedną

organizację, niezbędny jest wyższy poziom skoordynowania (w ramach strategii ICT), aby zmiany były dokonywane na wszystkich szczeblach. Pomocne może okazać się zastosowanie oficjalnego procesu zarządzania zmianami, obejmującego zarówno techniczne jak i pozatechniczne elementy odchodzenia od dotychczas wykorzystywanych systemów powodujących uzależnienie od jednego dostawcy.²⁹

7.1.2. Opracować różne opcje

W zależności od potrzeb z zakresu ICT, istnieje wiele opcji, które można wziąć pod uwagę w ramach zamówienia publicznego. Opcje te znacznie się od siebie różnią w zależności od tego, czy udzielane zamówienie dotyczy sprzętu, oprogramowania, usług czy opracowania systemów na zamówienie.

Aby zminimalizować ryzyko długoterminowego uzależnienia od jednego dostawcy lub usługodawcy, w opcjach powinny obejmować produkty lub usługi charakteryzujące się odpowiednim poziomem otwartości. Można to osiągnąć poprzez:

- Wymaganie, aby przedmiot zakupu wdrażał określone normy lub inne specyfikacje techniczne (jak wspomniano powyżej, muszą one być dostatecznie otwarte, aby miały do nich dostęp i mogły je wdrożyć wszystkie zainteresowane strony).
- Uwzględnienie w ramach opcji wymogu zobowiązującego dostawcę lub usługodawcę do zapewnienia pożądanej otwartości, jeżeli nie istnieją odpowiednie normy ani inne specyfikacje techniczne. Można np. wymagać, żeby dane generowane przez system były dostępne w otwartym formacie albo żeby twórca systemu poniósł koszty przekazania niezbędnej dokumentacji następnemu dostawcy po zakończeniu umowy (a więc zawrzeć „koszty wyjścia” w cenie zamówienia).

Rozważając różne opcje, trzeba zauważyć, że uzależnienie od jednego dostawcy lub usługodawcy może zaistnieć w wielu sytuacjach, nawet jeżeli system ICT nie jest fizycznie nabywany, a zamówienie dotyczy jedynie usług ICT (np. w przypadku outsourcingu lub przenoszenia zasobów do chmury). Zamieszczenie postanowienia dotyczącego otwartości należy więc rozważyć w kontekście wszystkich zamówień publicznych związanych z ICT.

7.1.3. Przeprowadzić ocenę biznesową przewidzianych opcji

Ocena biznesowa powinna być przeprowadzona z uwzględnieniem możliwie wszystkich kosztów związanych z potrzebami i wymaganiami użytkowników. Prawdopodobnie niezbędne będą pewne ustępstwa w zakresie wspomnianych potrzeb i wymagań, dlatego należy opracować wiele opcji oraz związanych z nimi kosztów i przewidywanych korzyści. Przejrzyste i przydatne wskazówki dotyczące dokonywania oceny biznesowej znajdują się na stronie internetowej Business Case Guidance oraz w Zielonej Księdze brytyjskiego resortu finansów.³⁰

Istotne elementy oceny to między innymi:

- Rozważenie całkowitych kosztów w pełnym okresie użytkowania systemów ICT w przypadku każdej opcji. Uwzględnić należy koszty utrzymania, funkcjonowania,

²⁹ Przykład - model zarządzania zmianą ADKAR: <http://www.strategies-for-managing-change.com/adkar.html>. Proszę wziąć pod uwagę, jest to jedynie przykład. Istnieje wiele innych modeli.

³⁰ HM Treasury, Business Case Guidance, http://www.hm-treasury.gov.uk/data_greenbook_business.htm oraz HM Treasury, The Green Book, http://www.hm-treasury.gov.uk/d/green_book_complete.pdf W rozdziale 5 omówiono kwestie związane z oceną.

zmian i aktualizacji w całym okresie użytkowania (a nie wyłącznie w okresie objętym pierwotnym zamówieniem). W kontekście dążenia do uniknięcia uzależnienia od jednego dostawcy, bardzo istotne są koszty wyjścia. Są to wydatki, które zostaną poniesione w związku ze zmianą dostawcy lub produktu w przyszłości. Przykładowo koszty wstępne opcji przewidującej korzystanie np. z niestandardowej technologii jednego producenta, której nie mogą stosować inni dostawcy, może być niższy niż w przypadku bardziej otwartego rozwiązania. Jeżeli jednak wzięte pod uwagę zostaną koszty wyjścia, bardziej otwarte rozwiązanie może przedstawiać korzystniejszą relację wartości do ceny. Z drugiej strony, produkty niezastrzeżone, które można nabyć za niewielką cenę, mogą podczas użytkowania generować znaczne koszty operacyjne.

- Inne koszty zmiany. Mogą one obejmować wydatki poczynione na rzecz szkoleń i wsparcia dla pracowników (w szczególności w przypadku systemów z interfejsem użytkownika zaprojektowanym na zamówienie), przełamywania bierności w zakresie zarządzania oraz harmonizacji z innymi departamentami lub organizacjami sektora publicznego.
- Ramy czasowe umowy. Konieczność korzystania z usług określonego sprzedawcy nie może być narzucona po zakończeniu obowiązywania umowy. Należy wziąć pod uwagę prawdopodobieństwo uzależnienia od jednego sprzedawcy i uwzględnić je w ramach czasowych umowy. Jeżeli w przyszłości dostępność produktów kompatybilnych z istniejącym systemem prawdopodobnie będzie ograniczona, będzie to sytuacja korzystna dla pierwotnego sprzedawcy i powodująca ograniczenie konkurencji.
- Uwzględnienie profilu ryzyka organizacji. Niektóre opcje mogą wydawać się bardziej ryzykowne od innych (np. wybór mniejszego dostawcy zamiast dostawcy dużego i dobrze znanego albo korzystanie z mniej rozpowszechnionej normy). Należy wziąć taki stan rzeczy pod uwagę i przypisać odpowiednią wagę kosztom przypisanym do poszczególnych opcji w celu dostosowania się do ryzyka. Fakt, że dana opcja wydaje się bardziej ryzykowna od innych nie musi oznaczać, że należy ją odrzucić bez uwzględnienia oceny innych czynników.
- Analiza porównawcza kosztów. Porównanie kosztów poszczególnych opcji może nie być proste, w szczególności w przypadku zakupu bardziej złożonych produktów. Kiedy to tylko możliwe, należy uzyskać informacje o podobnych zamówieniach od innych organizacji publicznych, sektora prywatnego i innych Państw Członkowskich, aby rzetelnie ocenić wydatki. Szczególnie istotne będą przykłady kosztów wyjścia poniesionych w przeszłości, związane ze zmianą systemów.

Załącznik zawiera przykład oceny inwestycji przeprowadzonej przez Szwedzki Krajowy Urząd Policji w celu podjęcia decyzji dotyczącej udzielenia zamówienia publicznego na infrastrukturę ICT.

8. DŁUGOTERMINOWE PLANOWANIE BIZNESOWE

Wiele organizacji sektora publicznego funkcjonuje dziś w ramach ograniczonych budżetów. Swoje wydatki planują one na różne sposoby z wyprzedzeniem. Na etapie planowania zamówienia publicznego na produkty ICT trzeba więc rozważyć i przedstawić potrzeby budżetowe. Jest to szczególnie ważne, jeżeli koszty wstępne udzielenia zamówienia mogą okazać się wyższe niż korzyści w perspektywie krótkoterminowej.

8.1. Co należy zrobić

Co należy zrobić?

Trafnie obliczyć przyszłe koszty i korzyści.

Zakomunikować potrzeby budżetowe.

Kto powinien działać?

Długoterminowe planowanie budżetowe powinno leżeć w gestii osób zaangażowanych w opracowywanie zamówienia publicznego na produkty ICT. Mogą to być użytkownicy, menedżerowie IT i urzędnicy odpowiedzialni za zamówienia publiczne.

8.1.1. Trafnie obliczyć przyszłe koszty i korzyści

W ramach oceny biznesowej osoby jej dokonujące powinny wziąć pod uwagę krótko i długoterminowe koszty wszystkich opcji i odliczyć przyszłe koszty i korzyści w celu przedstawienia wartości, które pozwolą na rzeczowe porównanie.

Do porównania nowych opcji z istniejącym systemem potrzebne będą informacje na temat aktualnych i przewidywanych kosztów związanych z użytkowaniem aktualnie wykorzystywanych systemów.

Analiza porównawcza lub dzielenie się informacjami z innymi organizacjami może pomóc w dokonaniu oceny kosztów uzależnienia od jednego dostawcy oraz kosztów i korzyści płynących z wprowadzenia zmian i korzystania z bardziej otwartych systemów.

8.1.2. Zakomunikować potrzeby budżetowe

W szczególności w sytuacjach, w których trzeba ponieść wysokie koszty wstępne, aby czerpać długoterminowe korzyści, należy w sposób jasny przedstawić uzasadnienie takiej decyzji osobom odpowiedzialnym za finanse organizacji. Koszty przerwania uzależnienia od jednego dostawcy związanego z dotychczas używanym systemem mogą wydawać się wysokie w porównaniu z kosztami ponoszonymi w sytuacji braku wprowadzania takich zmian, jednak w perspektywie długoterminowej korzyści mogą przeważać nad kosztami. Ocena wszystkich opcji uwzględniająca wszystkie przyszłe koszty (w tym koszty wyjścia) i korzyści może więc stanowić istotne narzędzie w procesie zatwierdzania budżetu.

Istnienie ogólnej strategii ICT może być w takiej sytuacji pomocne i stanowić dodatkowy punkt oparcia podczas określania przedmiotu konkretnego zamówienia na produkty ICT.

W przypadku organizacji funkcjonujących w ramach rocznych budżetów konieczność poniesienia znacznych kosztów wstępnych musi zostać zaznaczona z wyprzedzeniem.

9. SPORZĄDZENIE DOKUMENTÓW SPECYFIKUJĄCYCH

Niniejsze wytyczne są adresowane do pojedynczych zamawiających przedstawionych na najniższym poziomie wykresu 1.

Podczas sporządzania dokumentów specyfikujących w ramach zamówień publicznych na systemy ICT należy wykorzystać i zgrupować wszystkie elementy najlepszych praktyk wypracowanych w ramach działań prowadzonych na poziomie centralnym i lokalnym.

9.1. Co należy zrobić

Co należy zrobić?

Posiadać wiedzę na temat ram prawnych

Unikać zbędnego wykorzystywania nazw marek i zastrzeżonych specyfikacji technicznych, a w zamian za to odwoływać się do odpowiednich norm lub innych specyfikacji technicznych

Uwzględnić wszystkie niezbędne wymagania dotyczące otwartości w celu uniknięcia uzależnienia od jednego dostawcy

Zakomunikować potrzeby budżetowe

Kto powinien działać?

Zaproszenia do składania ofert powinny być opracowywane w ramach współpracy różnych podmiotów na różnych etapach. Przykładowo menedżerowie IT mogą przygotowywać specyfikacje techniczne, urzędnicy odpowiedzialni za zamówienia publiczne mogą zająć się konkretnymi aspektami dokumentacji przetargowej, a specjaliści z zakresu prawa mogą udzielać porad prawnych.

9.1.1. Posiadać wiedzę na temat ram prawnych

Zamawiający muszą znać przepisy regulujące odwoływanie się do norm w dokumentach dotyczących zamówień publicznych. Kwestie odwoływania się do norm zostały poruszone również w częściach 1.2 i 5.1.1.

9.1.2. Unikać zbędnego wykorzystywania nazw marek i zastrzeżonych specyfikacji technicznych, a w zamian za to odwoływać się do odpowiednich norm lub innych specyfikacji technicznych

Kiedy to tylko możliwe, podczas opisywania produktu lub systemu ICT za pomocą terminów, które nie faworyzują żadnej technologii, należy korzystać ze wzorów. Można posłużyć się wzorami opracowanymi na potrzeby pewnych produktów. Przykłady obejmują

przewodnik niemieckiego stowarzyszenia BITKOM dotyczący formułowania dokumentów przetargowych bez odwoływania się do konkretnych marek w przypadku komputerów stacjonarnych, komputerów przenośnych i serwerów.³¹

Za przykład mogą także posłużyć wskazówki OSOR, choć dotyczą one przede wszystkim oprogramowania typu open source. Przedstawiono w nich również proponowane wzory tekstów na temat włączania norm i innych specyfikacji technicznych do dokumentów specyfikujących.³²

³¹ ITK-beschaffung: <http://www.itk-beschaffung.de/en/introduction.html>.

³² OSOR guidelines on public procurement of open source software [Wytyczne OSOR dotyczące zamówień

9.1.3. Uwzględnić wszystkie niezbędne wymagania dotyczące otwartości w celu uniknięcia uzależnienia od jednego dostawcy

Inne wymagania dotyczące otwartości również można zawrzeć w dokumentach specyfikujących (oprócz wymogu, aby nowe produkty ICT wdrażały określone specyfikacje techniczne lub były z nimi interoperacyjne). Można je zamieścić w ramach kryteriów udzielania zamówienia lub wymagań w zakresie funkcjonalności specyfikacji technicznych.

Od oferentów można wymagać wykazania kosztów niezbędnych do uczynienia danego rozwiązania otwartym dla innych dostawców po zakończeniu obowiązywania umowy. Przykładowe teksty zostały zamieszczone w Załączniku.

Należy starannie przypisywać wagę różnym kategoriom kosztów w dokumentacji specyfikującej, ponieważ mogą one prowadzić do zniekształceń w zakresie przedstawiania kosztów.

10. EWALUACJA I INFORMACJE ZWROTNE

Ważne jest, aby wyciągać wnioski na przyszłość z każdego procesu udzielania zamówień publicznych oraz aby dzielić się najlepszymi praktykami i zdobytą wiedzą. Efekt wykorzystywania określonych norm lub innych specyfikacji technicznych, jak również trafność analiz porównawczych kosztów, można ocenić. Taką ewaluację można przeprowadzić również w odniesieniu do dostawców, biorąc pod uwagę zakres w jakim udało im się odzwierciedlić wymagane specyfikacje techniczne w ich produktach lub rozwiązaniach.

Część procesu ewaluacji może stanowić ocena tego, w jaki sposób rezultat postępowania o udzielenie zamówienia publicznego odpowiada szerszej strategii ICT organizacji (np. w jakim stopniu udało mu się zwiększyć interoperacyjność, przystępność?).

Inną przydatną rolę ewaluacja może odegrać w planowaniu przyszłych zamówień publicznych. Może zostać wykorzystana np. przy opracowywaniu harmonogramu aktualizacji i odnawiania umów w sposób harmonizujący z innymi procesami udzielania zamówień lub przy identyfikowaniu potencjalnych punktów krytycznych, odnoszących się do sytuacji, w których nowe normy lub specyfikacje techniczne mogą wpłynąć na decyzje dotyczące zakupu lub aktualizacji produktów albo odnowienia umowy.

Kolejnym przydatnym parametrem oceny może być liczba procedur udzielania zamówień publicznych, które stały się przedmiotem postępowania sądowego, arbitrażowego lub skarg (jeżeli miało to miejsce).

Wreszcie informacje zwrotne uzyskane dzięki opisanym powyżej czynnościom oraz wyniki analizy porównawczej należy włączyć do szkoleń z zakresu udzielania zamówień publicznych oraz opracować na ich podstawie praktyczne porady.

10.1. Co należy zrobić

Co należy zrobić?

Opisać studia przypadków postępowania o udzielenie zamówienia publicznego w celu dzielenia się najlepszymi praktykami. Czerpać z doświadczeń i opracowywać na ich podstawie porady przydatne na poziomie centralnym i lokalnym.

Kto powinien działać?

Przetargi powinny być opracowywane w ramach współpracy różnych podmiotów na różnych etapach. Przykładowo menedżerowie IT mogą przygotowywać specyfikacje techniczne, urzędnicy odpowiedzialni za zamówienia publiczne mogą zająć się konkretnymi aspektami dokumentacji przetargowej, a specjaliści z zakresu prawa mogą udzielać porad prawnych.

10.1.1. *Opisać studia przypadków postępowania o udzielenie zamówienia publicznego służące dzieleniu się najlepszymi praktykami*

Studia przypadków mogą zawierać informacje o tym:

- Jakie normy lub inne specyfikacje techniczne zostały zastosowane i jakie przyniosło to rezultaty.

- W jakim stopniu zamówione produkty lub rozwiązania zostały dobrze zaprojektowane i dostarczone.
- Jaki jest stosunek całkowitych kosztów zamówienia i wyników wstępnej analizy porównawczej, a także jakie poprawki należy uwzględnić dokonując analizy porównawczej w przyszłości.

Stosownym działaniem może być przekazanie najlepszych praktyk innym organizacjom publicznym, również takim działającym w innych Państwach Członkowskich.

10.1.2. Czerpać z doświadczeń i opracowywać na ich podstawie porady przydatne na poziomie centralnym i lokalnym

Doświadczenie uzyskane w ramach pojedynczych zamówień publicznych powinno zostać przełożone na wszystkie inne czynności prowadzone na poziomie centralnym. Powinno także w szczególności posłużyć opracowaniu praktycznych porad, które pomogą w doskonaleniu działań i dostosowaniu ich do aktualnych potrzeb.

11. PODSUMOWANIE

Uzależnienie od jednego dostawcy jest złożonym problemem, z którym nie da się uporać wyłącznie za pomocą zamówień publicznych. Rady przedstawione w ramach niniejszego przewodnika zachęcają do wprowadzania zmian w perspektywie długoterminowej, przedstawiając strategię, dzięki której władzom publicznym z czasem może udać się przewyciężyć uzależnienie od jednego dostawcy bez ryzyka zaistnienia przerw w ciągłości działania. Sukces w tym zakresie wymaga długotrwałego zaangażowania na wszystkich etapach procesu decyzyjnego. Na wykresie 1 zostało to zilustrowane poprzez wskazanie działań podejmowanych na poszczególnych szczeblach organizacji. Potrzeba zaangażowania na wszystkich poziomach została jasno wskazana w prezentacjach ekspertów z tej dziedziny przygotowywanych podczas warsztatów tematycznych organizowanych w ramach Zgromadzenia Agendy Cyfrowej w 2011 roku.³³ Niezbędne jest również opracowanie znacznych zasobów wiedzy na temat strategii ICT oraz norm i innych specyfikacji technicznych, co stanowi działanie wymagające nieprzerwanej pracy, pozwalającej na bieżąco monitorować rozwój szybko zmieniającego się rynku ICT.

Działania podjęte zgodnie z przedstawionymi tu poradami stanowią jedynie pierwsze kroki w ramach całego procesu zmian. Państwa Członkowskie, które zapoznają się z treścią niniejszego przewodnika, zostaną zachęczone do opracowania swoich wersji wytycznych w oparciu o decyzje podejmowane przez nie w celu stworzenia skutecznych i elastycznych podstaw ich systemów ICT. Przygotowując swoje wskazówki, Państwa Członkowskie powinny niemniej wziąć pod uwagę wartość jednolitego podejścia na przestrzeni całej UE i w miarę możliwości promować stosowanie takich samych norm i specyfikacji technicznych, które przybliżą nas do powstania jednolitego rynku cyfrowego.

---

³³ http://ec.europa.eu/information_society/events/cf/daa11/document.cfm?doc_id=18502

Załącznik 1: Przykładowe teksty

Niniejszy Załącznik zawiera przykłady tekstów, które można wykorzystać w dokumentach specyfikujących, aby osiągnąć różnego rodzaju cele. Podkreślamy, że przedstawione przykłady mają charakter wyłącznie ilustracyjny. Osobom zapoznającym się z treścią niniejszego dokumentu zaleca się, aby w razie potrzeby skonsultowały się ze specjalistą z dziedziny prawa.

Przykładowy tekst 1: Żądanie licencji na udostępnianie

„Dostawca zezwoli instytucji zamawiającej na dystrybuowanie dostarczonej aplikacji na mocy licencji publicznej Unii Europejskiej (EUPLv1.1 lub wersji późniejszej) lub innej licencji udzielającej uprawnień określonych w art. 2 EUPL.”

Przykładowy tekst 2: Ogólne warunki PWI

Wszelkie prawa autorskie, prawa do znaków towarowych, nazw handlowych, patentów i innych praw własności intelektualnej („PWI”) do grafiki, układu stron internetowych, treści, logo i urządzeń, jak również prawa do nazw(y) domen(y), podręczników, materiałów szkoleniowych lub prezentacji przysługują i będą przysługiwały wyłącznie Zamawiającym.

Zamawiający – lub uznany właściciel – pozostanie jedynym posiadaczem wszelkich PWI odnoszących się do wszystkich danych, materiałów, dokumentów lub informacji wprowadzanych do Systemu lub ładowanych albo umieszczanych na nim w każdy sposób, raportów generowanych przez System lub za jego pośrednictwem, materiałów lub dokumentów umieszczanych w Systemie, elementów z niego wyprowadzanych i produktów końcowych.

Oferent, któremu udzielone zostanie zamówienie publiczne, będzie zobowiązany do zabezpieczenia i zwolnienia Zamawiającego z odpowiedzialności z tytułu wszelkich roszczeń osób trzecich związanych z wykorzystywaniem przez Zamawiającego wszelkiego oprogramowania, sprzętu lub własności intelektualnej.

Wszelkie wcześniej istniejące PWI przysługują wyłącznie Stronie, która takimi PWI dysponuje, która takie PWI nabyła lub opracowała.

Opracowany na zamówienie i w pełni zarządzany system elektronicznego udzielania zamówień publicznych zaprojektowany dla stron rządowych.

Przykładowy tekst 3: Żądanie zwolnienia z odpowiedzialności

Wykonawca zadba o uzyskanie i wejście w życie wszelkich niezbędnych na potrzeby niniejszej Umowy zezwoleń i/lub licencji na wszelkie oprogramowanie, instrumenty, tryby i metodologie (w tym m.in. zadba o to, aby Klientowi przysługiwały wszelkie niezbędne uprawnienia pozwalające Klientowi na korzystanie z Usług do celów jego działalności). Wykonawca niniejszym zabezpiecza i zwalnia Klienta z odpowiedzialności z tytułu wszelkich strat, szkód, roszczeń, kosztów i wydatków powstałych w wyniku naruszenia praw własności intelektualnej osób trzecich w zakresie, w jakim jakiegokolwiek tego rodzaju prawa zostały wykorzystane na potrzeby niniejszej Umowy.

Wzór zamówienia publicznego na usługi z irlandzkiego serwisu eTenders http://www.etenders.gov.ie/guides/Guide_Download.aspx?id=3364

Przykładowy tekst 4: Do zastosowania w odniesieniu do oprogramowania systemów w sytuacji, w której dane muszą zostać przeniesione do innego systemu dostarczonego przez innego dostawcę

Aby możliwe było wszczęcie procedury przetargowej umożliwiającej wybranie innego potencjalnego dostawcy po zakończeniu korzystania z rozwiązania wybranego w ramach aktualnej procedury udzielania zamówienia, konieczne jest spełnienie wymagania służącego przeciwdziałaniu uzależnieniu od jednego dostawcy. Wszystkie specyfikacje techniczne, interfejsy, protokoły i formaty, które wdraża oferowane rozwiązanie i które są niezbędne do pełnego korzystania ze wszystkich danych tworzonych lub przechowywanych przy zastosowaniu tego rozwiązania podczas trwania umowy muszą zostać bez dodatkowych kosztów udostępnione dostawcom równoważnych technologii, którym udzielone może zostać kolejne zamówienie. Wszelkie koszty związane z przeniesieniem danych muszą zostać poniesione przez dostawcę rozwiązania, na które udzielone zostało pierwotne zamówienie. Takie koszty mogą zostać zminimalizowane poprzez zadbanie o to, aby dane rozwiązanie wykorzystywało wyłącznie interfejsy, protokoły i formaty, które:

- 1. Są możliwe do wdrożenia przez wszystkich potencjalnych dostawców równoważnych technologii*
  - 2. Zostały opracowywane w otwartym i przejrzystym procesie*
  - 3. Nie podlegają ograniczeniom w zakresie ponownego wykorzystania i takie wykorzystanie nie podlega opłacie*
-

Przykładowy tekst 5: Do zastosowania w odniesieniu do systemów, w przypadku których wymagana jest możliwość utrzymywania przez innego usługodawcę

Aby możliwe było wszczęcie procedury przetargowej umożliwiającej wybranie innego potencjalnego dostawcy po zakończeniu korzystania z rozwiązania wybranego w ramach aktualnej procedury udzielania zamówienia, konieczne jest spełnienie wymagania służącego przeciwdziałaniu uzależnieniu od jednego dostawcy. Wszystkie interfejsy, protokoły i formaty, które wdraża rozwiązanie, na które udzielone zostaje zamówienie i które są niezbędne do pełnego korzystania ze wszystkich danych tworzonych lub przechowywanych przy zastosowaniu tego rozwiązania podczas trwania umowy muszą zostać bez dodatkowych kosztów udostępnione dostawcom równoważnych technologii, którym udzielone może zostać kolejne zamówienie. Wszelkie koszty przeniesienia danych poniesie dostawca rozwiązania, na które udzielone zostaje zamówienie pierwotne. Takie koszty mogą zostać zminimalizowane poprzez zadbanie o to, aby dane rozwiązanie wykorzystywało wyłącznie interfejsy, protokoły i formaty, które:

- 1. Są możliwe do wdrożenia przez wszystkich potencjalnych dostawców równoważnych technologii*
- 2. Zostały opracowywane w otwartym i przejrzystym procesie*
- 3. Nie podlegają ograniczeniom w zakresie ponownego wykorzystania i takie wykorzystanie nie podlega opłacie*

Ponadto wszystkie dokumenty wymagane w celu umożliwienia pełnego korzystania z rozwiązania, na które udzielone zostaje zamówienie, muszą zostać udostępnione kolejnemu dostawcy. Wszelkie koszty związane z opracowaniem takich dokumentów poniesie dostawca rozwiązania, na które udzielone zostaje pierwotne zamówienie.

Więcej przykładów dotyczących udostępniania i ponownego wykorzystania rozwiązań zawiera norma Deliverable 2.1 w części poświęconej udostępnianiu i ponownemu wykorzystaniu³⁴, opracowanej w kontekście strategii udostępniania i ponownego wykorzystywania opracowanej w ramach działania 4.2.5. ISA.

---

³⁴ https://joinup.ec.europa.eu/sites/default/files/ISA_Share_Reuse_D_2%201%20Standard%20Sharing%20and%20re-using%20clauses%20for%20contracts_final%20version.pdf

Załącznik 2: Źródła informacji

W niniejszym Załączniku wymieniono użyteczne źródła informacji uzupełniające treść tego Przewodnika.

Ogólne wytyczne dotyczące udzielania zamówień publicznych

Inne źródła odnoszące się do najlepszych praktyk w zakresie udzielania zamówień publicznych. Na poziomie unijnym są to między innymi:

- Komisja Europejska (2007) Przewodnik po innowacyjnych rozwiązaniach w zamówieniach publicznych: 10 elementów dobrych praktyk³⁵, Dokument Roboczy Służb Komisji SEC(2007) 280
- DETE Ireland, Buying Innovation: the 10 step guide to smart procurement and SME access to public contracts [Zakup innowacji: mądre udzielanie zamówień publicznych i dostęp MŚP do tychże w 10 krokach].³⁶

Źródła informacji na potrzeby oceny norm i innych specyfikacji technicznych

Normy i specyfikacje dotyczące wspólnych metod oceny (CAMSS)³⁷ zostały opracowane w ramach programu rozwiązań interoperacyjnych dla europejskich administracji publicznych (ISA) prowadzonego przez Komisję Europejską. CAMSS umożliwia dokonanie oceny norm i innych specyfikacji technicznych dotyczących interoperacyjności ICT, aby mogły one być stosowane we wszystkich Państwach Członkowskich.

CAMSS przedstawia neutralną metodę, której celem jest pomoc Państwom Członkowskim w dokonywaniu oceny specyfikacji technicznych potrzebnych do opracowania interoperacyjnych krajowych i transgranicznych usługi administracji elektronicznej. Celem CAMSS jest umożliwienie administracjom publicznym oceny i wyboru optymalnych norm i specyfikacji technicznych dotyczących ICT i odpowiadających ich potrzebom. CAMSS obejmuje 1) proces, 2) zestaw kryteriów oraz 3) bibliotekę ocen. Proces CAMSS opisuje, w jaki sposób należy przeprowadzić ocenę od początku do końca z wykorzystaniem kryteriów CAMSS. Skończone oceny należy udostępniać w bibliotece ocen, aby umożliwić Państwom Członkowskim dzielenie się ocenami i ponowne ich wykorzystywanie.

Organizacje publikujące listy mogące stanowić przedmiot szerszego zainteresowania to między innymi:

- Holenderskie Forum Normalizacji, prowadzące listę obowiązkowych i zalecanych otwartych norm.³⁸
- Duński Komitet OIO, prowadzący listę otwartych specyfikacji technicznych oraz zaleceń dotyczących ich zastosowania i przydatności.³⁹
- Norweska Agencja Zarządzania Publicznego i Administracji Elektronicznej (Difi), prowadząca Forum Normalizacji, to organ dostarczający informacji na temat obowiązkowych i zalecanych specyfikacji technicznych przewidzianych dla norweskiego sektora publicznego. Wspomniane specyfikacje są dostępne w katalogu

³⁵ http://www.proinno-europe.eu/admin/uploaded_documents/procurement_manuscript.pdf.

³⁶ Department of Enterprise, Trade and Employment (2011) „Buying Innovation: the 10 step guide to smart procurement and SME access to public contracts”, zob. <http://etenders.gov.ie/Media/Default/SiteContent/LegislationGuides/25.%20Buying%20Innovation%2010%20Step%20Guide.pdf>.

³⁷ <https://webgate.ec.europa.eu/fpfis/mwikis/idabc-camss/>.

³⁸ Forum Normalizacji, Ocena, procedura i kryteria stosowane na potrzeby tworzenia Listy otwartych norm, www.forumstandaardisatie.nl.

³⁹ <http://en.itst.dk/it-architecture-standards/standardisation/open-specifications/the-oio-catalogue>.

internetowym.⁴⁰

- Francuski RGI (fr. *Référentiel Général d'Interopérabilité*), który przytacza normy i inne specyfikacje techniczne uznawane i popierane przez organy normalizujące oraz zalecane dla francuskich władz publicznych. Wszystkie specyfikacje techniczne są dostępne online.⁴¹
- Malta Information Technology Agency (MITA), przedstawiająca specyfikacje i technologie, które zostały przyjęte lub których przyjęcie rozważa rząd Malty, na liście przyjętych specyfikacji. Jest ona dostępna na stronie internetowej MITA.⁴²
- Katalog norm ICT Hiszpanii.⁴³

Opracowywanie norm z zakresu określonych dziedzin

Poniżej wymieniono niektóre obszary prac, w odniesieniu do których opracowuje się aktualnie specjalne normy

- Program prac w zakresie normalizacji ICT 2010-2013 przedstawia przegląd aktualnych prac normalizacyjnych.⁴⁴
- Prace dotyczące eDostępności w ramach udzielonego przez Komisję Europejską mandatu 376, mające na celu opracowanie kompletu narzędzi w postaci zalecanych specyfikacji technicznych i wzorów, z których zamawiający będą mogli korzystać, opracowując dokumenty specyfikujące.⁴⁵
- CEN przedstawia liczne dokumenty, które mogą być w tym zakresie użyteczne dla zamawiających. Przede wszystkim mają one formę uzgodnień roboczych CWA.⁴⁶ Są to między innymi dokumenty dotyczące:
  - Fakturowania elektronicznego.⁴⁷
  - Elektronicznych zamówień publicznych.⁴⁸
  - Elektroniczne katalogi i odnośniki do klasyfikacji wykorzystywanych na potrzeby udzielania zamówień w sektorze prywatnym i publicznym.⁴⁹
- Projekt PEPPOL dostarcza informacji na temat norm i innych specyfikacji technicznych wykorzystywanych na potrzeby elektronicznych zamówień publicznych (e-Zamówień).⁵⁰
- W dziedzinie transportu:
  - Otwarte systemy zarządzania ruchem: Norma Urban Traffic Management and

⁴⁰ <http://standard.difi.no/english>.

⁴¹ www.references.modernisation.gouv.fr/rgi-interoperabilite.

⁴² https://www.mita.gov.mt/MediaCenter/PDFs/1_GMICT_S_0071_Adopted_Technologies.pdf.

⁴³ http://administracionelectronica.gob.es/recursos/pae_000022681.pdf

⁴⁴ Zob. http://ec.europa.eu/enterprise/sectors/ict/standards/work-programme/index_en.htm.

⁴⁵ CEN, CENELEC, ETSTI, AENOR, Dostępny online zestaw narzędzi z zakresu zamówień publicznych na dostępne produkty i usługi ICT, str. 29, <http://www.mandate376.eu/>

⁴⁶ Europejski Komitet Normalizacyjny (CEN) to główny dostawca europejskich norm i specyfikacji technicznych. To jedyna europejska organizacja upoważniona na mocy dyrektywy 98/34/WE do planowania, sporządzania projektów i przyjmowania europejskich norm dotyczących wszystkich obszarów działalności gospodarczej, z wyjątkiem elektrotechniki (CENELEC) i telekomunikacji (ETSI).

⁴⁷ http://www.cen.eu/cen/Sectors/Sectors/ISSS/Activity/Pages/eInvoicing_2.aspx.

⁴⁸ <ftp://ftp.cenorm.be/PUBLIC/CWAs/e-Europe/eProc/cwa15236-00-2005-Feb.pdf>.

⁴⁹ <http://www.cen.eu/cen/Sectors/Sectors/ISSS/Workshops/Pages/eCAT.aspx>.

⁵⁰ <http://www.peppol.eu/>.

Control (UTMC, system zarządzania ruchem miejskim i jego kontroli) w Zjednoczonym Królestwie. Norma ta zawiera specyfikacje techniczne dotyczące przesyłanych danych (tj. danych przekazywanych między aplikacjami systemu UTMC lub między systemem UTMS i danym systemem zewnętrznym).⁵¹

- Otwarty interfejs komunikacyjny dla systemów kontroli ruchu drogowego (OCIT) w Niemczech, Austrii i Szwajcarii, który przedstawia specyfikacje techniczne dotyczące komunikacji międzysystemowej.⁵²
- Systemy kart elektronicznych: Norma ITS0 rządu Zjednoczonego Królestwa, której celem jest zapobieganie stosowaniu zastrzeżonych systemów kart elektronicznych w brytyjskich miastach. ITS0 to wspierana przez rząd organizacja non-profit, która opracowuje powszechną normę techniczną umożliwiającą interoperacyjność w zakresie podróży.⁵³
- W innych państwach europejskich funkcjonuje podobna norma zwana Calypso. Jest to międzynarodowa norma dotycząca bezstykowych elektronicznych kart miejskich opracowana przez grupę europejskich przewoźników. Zapewnia ona wiele źródeł kompatybilnych produktów i umożliwia interoperacyjność między przewoźnikami.⁵⁴

Strategie i architektury ICT

Przewodnik Smartcities poświęcony architekturze ICT stanowi kolejne przydatne źródło informacji i przedstawia studia przypadków architektury stosowanej w Holandii, Szwecji i Norwegii.⁵⁵

Dodatkowo, istotne są prace prowadzone w ramach programu ISA poświęconemu krajowym ramom interoperacyjności.⁵⁶

Prowadzenie działań na rynku

Na stronie internetowej programu Netherland Open in Verbinding przedstawiono wskazówki na temat rozmów z dostawcami dotyczących korzystania z otwartych norm, jak również wzór manifestu adresowanego do dostawców.⁵⁷

Wspomniana strona Netherland Open in Verbinding zawiera również dodatkowe wytyczne dotyczące oceny dostawców.⁵⁸

Uwalnianie się od uzależnienia od jednego dostawcy

Poniższe studium przypadku przedstawia przykład instytucji publicznej, która podjęła się przeprowadzenia pełnej oceny biznesowej w celu odejścia od dotychczas wykorzystywanego systemu.

W 2009 roku, w ramach badania OSOR.eu przyjrano się procesowi modernizacji

---

⁵¹ <http://www.utmc.uk.com/index.php>.

⁵² <http://www.ocit.org/indexE.htm>.

⁵³ <http://www.itso.org.uk/>.

⁵⁴ <http://www.calypsotechnology.net/>.

⁵⁵ Smart Cities Creating Municipal ICT Architectures (2011):

<http://www.smartcities.info/files/Creating%20Municipal%20ICT%20Architectures%20-%20Smart%20Cities.pdf>.

⁵⁶ <http://joinup.ec.europa.eu/elibrary/factsheet/national-interoperability-framework-observatory-nifo-factsheets-2012>.

⁵⁷ <https://noiv.nl/leveranciersmanifest/>.

⁵⁸ <http://http://noiv.nl/>.

infrastruktury serwera ICR szwedzkiej policji, której celem było odejście od zastrzeżonego oprogramowania i sprzętu na rzecz rozwiązań otwartych. Modernizacja dotyczyła (i) serwera aplikacji, (ii) bazy danych, (iii) systemu operacyjnego serwerów oraz (iv) procesorów serwerowych. Decyzja o zmianie wynikała ze złożonego studium przypadku przeprowadzonego w 2006 roku po tym, jak uzmysłowiono sobie, że korzystanie z produktów zastrzeżonych powoduje uzależnienie od jednego dostawcy i generuje wysokie koszty. Studium wykazało, że używanie produktów typu open source zmniejszyłoby wspomniane uzależnienie i, w rezultacie, koszty posiadania z 40 mln euro do 21 mln euro w latach 2006-2011. Ponadto, takie rozwiązanie wpłynęłoby pozytywnie na wydajność.

Ponieważ zmiana odbywała się na dużą skalę, proces ten został szczegółowo zaplanowany. W ramach pierwszego etapu – „projekt wdrożenia” (2007) – udzielono zamówień publicznych na spełniający normę X86 sprzęt oraz wsparcie dla bazy danych MySQL i systemów operacyjnych Linux, a także na opracowanie i instalację odpowiednich rozwiązań. Drugi etap – „projekt przeniesienia” (od 2009 roku) – obejmował przeniesienie 33 dotychczas wykorzystywanych systemów na nową platformę ICT planowane na okres dwóch lat. To stadium procesu zmian wymagało kontaktu z wieloma interesariuszami, w celu przekonania ich o zaletach nowej infrastruktury. Współpraca ze specjalistami pozwalająca na przeprowadzenie optymalnego przeniesienia jest zalecana na każdym etapie.⁵⁹

---

⁵⁹ <http://joinup.ec.europa.eu/elibrary/document/swedish-national-police-how-avoid-locking-yourself-while-saving-money-pdf>.

Załącznik 3: Koszty podjęcia działań przedstawionych w niniejszym przewodniku

Kosz wdrożenia środków zalecanych w niniejszym przewodniku obejmuje koszty opracowania przez organizację strategii ICT, przeprowadzenia oceny specyfikacji technicznych i sporządzenia listy zalecanych specyfikacji, przygotowania wzorów i gotowych tekstów oraz przedstawienia innych form pomocy, w tym szkoleń. Górna granica tych wydatków, oszacowana w oparciu o liczby otrzymane od instytucji państwowych, które już udzieliły zamówień publicznych na systemy ICT wdrażające normy i inne specyfikacje techniczne, wynosi w przypadku wszystkich Państw Członkowskich łącznie około 53 miliony euro.⁶⁰

Na podstawie wyników badania Komisji, dotyczącego przewidywanych korzyści dyrektyw dotyczących zamówień publicznych⁶¹, szacuje się, że podwojenie liczby oferentów może prowadzić do 9% spadku wartości zamówień publicznych w UE. Biorąc pod uwagę, że łączna roczna wartość zamówień publicznych na systemy ICT w Unii Europejskiej wynosi około 78 miliardów euro, a maksymalny łączny koszt zastosowania się do wytycznych niniejszego przewodnika to 53 miliony euro, do osiągnięcia wspomnianego zmniejszenia wartości zamówień wystarczy zwiększenie liczby oferentów jedynie o 0.7%. Informacje płynące z ankiety⁶² i rozmów przeprowadzonych w 2012 roku sugerują, że nie byłoby to niemożliwe. Większość respondentów stwierdziła bowiem, że bardziej powszechne stosowanie norm i innych specyfikacji technicznych w ramach zamówień publicznych zwiększyłoby zdolność przedsiębiorstw do składania ofert.

---

⁶⁰ <http://cordis.europa.eu/fp7/ict/ssai/docs/study-action23/d4-impact-assessment-prep.pdf>.

⁶¹ Publikacja ta koncentruje się analizie ekonometrycznej bazy danych MAPPS, mającej na celu bardziej precyzyjne obliczenie korzyści płynących z najlepszych praktyk w ramach udzielania zamówień publicznych. Stanowiła ona część badania przeprowadzonego na zlecenie DG MARKT Estimating the Benefits from the Procurement Directives [Ocena korzyści płynących z dyrektyw dotyczących zamówień publicznych].
http://ec.europa.eu/internal_market/publicprocurement/docs/modernising_rules/estimating-benefits-procurement-directives_en.pdf.

⁶² <http://cordis.europa.eu/fp7/ict/ssai/docs/study44-survey2results.pdf>